

บทที่ 4

ความเปรียบที่เพิ่มเข้ามาในฉบับไทย

หนังสือสามก๊กเมื่อแปลเป็นฉบับไทยแล้ว ได้มีการคัดแปลงเนื้อความบางตอน เพื่อให้เข้าใจง่ายขึ้น ที่เป็นดังนี้ก็เพราะว่าจีนและไทยมีภูมิหลังทางวัฒนธรรมที่ต่างกัน เนื้อความบางตอนที่เข้าใจยากก็มีการอธิบายความ หรือเพิ่มความเปรียบเข้าไป หรือเนื้อความบางตอนในฉบับจีนที่มีเนื้อหาเข้ากับความเปรียบที่มีอยู่ในภาษาไทย ผู้แปลก็ได้เพิ่มความเปรียบนั้นเข้าไป ความเปรียบที่ผู้แปลเพิ่มเข้าไปในสามก๊กฉบับไทย อาจจำแนกได้ดังนี้

- 4.1 เปรียบเทียบกับสิ่งของ
- 4.2 เปรียบเทียบกับพืช
- 4.3 เปรียบเทียบกับสัตว์
- 4.4 เปรียบเทียบกับคน
- 4.5 เปรียบเทียบกับธรรมชาติ
- 4.6 เปรียบเทียบกับสถานการณ์

4.1 เปรียบเทียบกับสิ่งของ

สิ่งของที่นำมาเปรียบเทียบกับมีหลายชนิด มีทั้งสิ่งของที่ใช้ในชีวิตประจำวันและสิ่งของทั่วไป ได้แก่ของมีค่า เครื่องใช้ และสิ่งที่เคารพบูชา

4.1.1 เปรียบเทียบกับของมีค่า ของมีค่าที่นำไปเปรียบในข้อนี้คือ เหล็กเพชร ดังในตอนที่พวกทหารพลเรือนหัดทานเล่าเจี้ยงไม่ได้รับเล่าปี่เข้ามาในเมืองจีน : 主公且休歡喜，劉備柔中有剛，其心未可測，還宜防之。¹

¹Ló Guān-zhōng; Sān-guó yǎn-yì, 1:484.

แปล : ท่านอย่าเพิ่งจิตใจเร็วเกินไป เล่าปี่คู่ออนโยน แต่ภายในแข็ง ใจนั้นก็ยากจะ
คะเนได้ หากจะประมาณไม่

ไทย : ท่านอย่ายินดีเข้าใกล้เล่าปี่ก่อน เล่าปี่ทำกิริยาเข้มข้อยุกจากไฟเพราะออนโยนก็
จริง แต่ว่าเป็นคนเจ้ามารยา น้ำใจนั้นกระด้างคังเหล็กเพชรเหมือนกับวาจา
ไม่ ขอให้ท่านอย่าประมาณแรงระมัดระวังตัวให้จงดี¹

ความเปรียบเทียบที่เพิ่มเข้ามาในฉบับไทยเป็นการเปรียบเทียบจิตใจหรือนิสัยใจคอ
ที่หยามขำ แข็งกระด้างของตัวละครว่าเหมือนกับเหล็กเพชร เหล็ก เป็นโลหะที่แข็ง
และยังเป็นสิ่งที่มีราคา เพชร เป็นแก้วที่แข็งที่สุด และยังเป็นเครื่องประดับที่มีค่า
เหล็กและเพชรมักจะใช้คู่กัน เป็นสำนวนหมายถึง แข็งที่สุด จะเห็นได้ว่าในฉบับจีนนั้น
กล่าวแต่เพียงว่าภายในแข็ง ซึ่งก็หมายถึงจิตใจแข็งนั่นเอง เมื่อแปลเป็นฉบับไทย ผู้แปล
จึงเพิ่มความเปรียบว่า จิตใจนั้นแข็งกระด้างคังเหล็กเพชร

4.1.2 เปรียบเทียบเครื่องใช้—เครื่องใช้ที่นำมาเปรียบได้แก่ โคม
กลอง และโล่

4.1.2.1 เปรียบเทียบกับโคม คังตอนที่พรรณนาการต่อสู้ของ
โจโฉกับทหารของอ้วนเสี้ยว

จีน : 四員將捉對兒廝殺。²

แปล : นายทหารทั้งสี่คนจับคู่รบพุ่งกันดุซุญมุน

ไทย : แลนายทหารทั้งสี่คน รบพุ่งรับรองกันรวดเร็วคังโคมเวียน³

ความเปรียบเทียบที่เพิ่มเข้ามาในฉบับไทยเป็นการเปรียบเทียบการสู้รบที่รวดเร็ว
ของทหารว่ารบพุ่งกันรวดเร็วเหมือนโคมเวียน โคมเวียน หมายถึงโคมซึ่งเขียนภาพที่
ครอบ เมื่อจุดไฟแล้วครอบนั้นหมุนได้⁴ เข้าใจว่าคงจะนำความเร็วที่ต่อสู้กันนั้นไป

¹ เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 2..., หน้า 136.

² Ló Guān-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:240.

³ เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 609.

⁴ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2525, หน้า 199.

เปรียบกับครอบครัวของโคมที่หมุนอย่างรวดเร็ว จะเห็นได้ว่าในฉบับจีนนั้นกล่าวแต่เพียงว่าสูกันอย่างซุ่มนุ่นวุ่นวายเท่านั้น

4.1.2.2 เปรียบเทียบกับกลอง คังตอนที่พรรณานากเมื่อโจโจ้ ออกตรวจทัพ

จีน : 天氣清明，風平靜浪¹

แปล : อากาศปลอดโปร่งแจ่มใส คลื่นและลมสงบ

ไทย : พระจันทร์ส่องสว่างลมสงบ คลื่นในท้องทะเลราบเรียบเหมือนหน้ากลอง²

ความเปรียบเทียบที่เพิ่มเข้ามาในฉบับไทยเป็นการ เปรียบเทียบทะเลที่สงบและราบเรียบเหมือนหน้ากลอง กลอง เป็นเครื่องมือในการสื่อสารบอกสัญญาณในสมัยโบราณ และยังใช้เป็นเครื่องดนตรีได้อีกด้วย กลองมักจะทำด้วยไม้เป็นต้น ๆ มีลักษณะกลมกลวงและชิงด้วยหนังที่ตึงเรียบ คังนั้นหน้าของกลองจึงมีลักษณะราบเรียบ ในภาษาไทยมักเปรียบว่า เรียบเป็นหน้ากลอง จะเห็นได้ว่าในฉบับจีนกล่าวแต่เพียงว่าคลื่นลมสงบเท่านั้น

4.1.2.3 เปรียบเทียบกับโล่ คังตอนพรรณนาใบหน้าของ จู๊กเก็ก

จีน : 權見諸葛瑾面長³

แปล : ชุนกวนเห็นว่าจู๊กเก็กนั้นหน้ายาว

ไทย : พระเจ้าชุนกวนเห็นหน้าจู๊กเก็ก ยาวเหมือนหน้าโล่⁴

ความเปรียบเทียบที่เพิ่มเข้ามาในฉบับไทยเป็นการ เปรียบเทียบใบหน้าของตัวละครว่ามีความยาวเหมือนโล่ โล่ หมายถึง เครื่องปิดป้องศัตรารูขอย่างหนึ่ง มีรูปร่าง

¹Ló Guàn-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:383.

²เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 954.

³Ló Guàn-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 2:793.

⁴เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 2..., หน้า 761.

ต่าง ๆ¹ ในที่นี้คงหมายถึงโล่ที่มีรูปร่างรียาว จะเห็นได้ว่าในฉบับจีนกล่าวแต่เพียงว่า หน้ายาว เมื่อแปลเป็นฉบับไทย ผู้แปลได้เพิ่มความเปรียบเข้าไปว่า ยาวเหมือนหน้าโล่

4.1.3 เปรียบเทียบกับสิ่งที่เคารพบูชา สิ่งที่เคารพบูชาที่นำมาเปรียบ
ในข้อนี้คือ เจว็ด กังตอนที่มาเลี้ยงแนะนำเล่าปี่

จีน : 荆襄四面受敵之地，恐不可久守，可令公子劉琦於
此養病，招諭舊人以守之，就表奏公子為荊州刺史
，以安民心。²

แปล : อันเมืองเกงจิ๋วนี้เป็นที่หน้าศึกทั้ง 4 ด้าน เกรงจะรักษาไว้ไม่ได้นาน ท่านจง
ให้เล่ากั๊กรักษาตัวอยู่ ณ ที่นี้ ให้คนคอยดูแลรักษา แล้วจงมีหนังสือกราบทูลให้
ทรงแต่งตั้งเล่ากั๊กเป็นเจ้าเมืองเกงจิ๋ว จิตใจของประชาชนจะได้สงบ

ไทย : อันเมืองเกงจิ๋วนี้ เป็นหน้าศึกอยู่ทั้งสี่ด้าน ยากที่จะป้องกันรักษา ท่านจงตั้งเล่ากั๊ก
เป็นเจ้าเมืองเกงจิ๋วไว้เป็นเจว็ด³

ความเปรียบที่เพิ่มเข้ามาในฉบับไทยเป็นการเปรียบเทียบตัวละครที่เป็น
เจ้าเมืองว่าเป็นเหมือนเจว็ด ซึ่งมีความหมายว่าได้รับแต่งตั้งให้เป็นใหญ่แต่ไม่มีอำนาจ
อย่างใด จะเห็นได้ว่าในฉบับจีนกล่าวแต่เพียงว่าให้ตั้งเล่ากั๊กเป็นเจ้าเมืองเท่านั้น แต่
เนื่องจากเล่าปี่ป่วย ดังนั้นแม้ว่าจะแต่งตั้งให้เป็นใหญ่ก็คงไม่มีอำนาจในการบริหารงาน

4.2 เปรียบเทียบกับพืช

การ เปรียบเทียบกับพืชมีการ เปรียบเทียบกับพืชในหลายลักษณะ คือ เปรียบเทียบ
กับบางส่วนของต้นไม้ และเปรียบเทียบกับต้นไม้เป็นต้น ๆ

4.2.1 เปรียบเทียบกับบางส่วนของต้นไม้ บางส่วนของต้นไม้ที่นำไปเปรียบ
ในข้อนี้ได้แก่ ผล ราก ลำต้น และใบ

¹พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2525, หน้า 726.

²Ló Guān-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:413.

³เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 1076.

4.2.1.1 เปรียบเทียบกับผล ผลของตนไม่ที่นำไปเปรียบได้แก่ ผล
มะกุ่ม และผลส้มมะแป้น

ก. เปรียบเทียบกับผลมะกุ่ม ดังตอนที่พรรณนารูปร่าง
ของเตียวสง

จีน : 姓張，名松，字永年，其人生得額鑿頭尖鼻偃齒露，
身短不滿五尺。¹

แปล : แซ่เตียวชื่อสง ชื่อรอง หย่งเหนียน คน ๆ นี้หน้าผากกว้างศีรษะแหลม จมูกคด
พันเหนียน รูปร่างต่ำเตี้ย สูงไม่ถึง 5 ฉีอ

ไทย : เล่าเจียงไค้ซังก็แลดูเตียวสง เห็นรูปร่างต่ำเตี้ย ศีรษะรีเหมือนผลมะกุ่ม จมูก
ก็เพ็ค พันก็เลี่ยม²

ความเปรียบเทียบที่เพิ่มเข้ามาในฉบับไทยเป็นการเปรียบเทียบศีรษะของตัวละคร
ว่ามีรูปร่างรีเหมือนผลมะกุ่ม มะกุ่มเป็นต้นไม้ชนิดหนึ่ง ต้นและกิ่งมีหนาม ผลกลมทวย
รสหวานเจือเฝือก³ จะเห็นได้ว่าในฉบับจีนนั้นกล่าวแต่เพียงว่าศีรษะแหลม ลักษณะของ
ศีรษะที่แหลมในความหมายของในฉบับจีนนั้นคงมีรูปร่างยาวรี ดังนั้นเมื่อแปลเป็นฉบับไทย
ผู้แปลจึงเพิ่มความเปรียบเทียบเข้าไปเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจได้ง่ายยิ่งขึ้น และผลมะกุ่มที่นำมา
เปรียบเทียบในความเปรียบเทียบนี้เป็นผลไม้ที่คนไทยรู้จักกันเป็นอย่างดี

ข. เปรียบเทียบกับผลส้มมะแป้น ดังตอนที่พรรณนาใบหน้า
ของสุมาสู

จีน : 那人生得圓面大耳，方口厚脣，左目下生個黑瘤，瘤上生
數十根黑毛。⁴

¹ Ló Guàn-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:474.

² เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 2..., หน้า 112.

³ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2525, หน้า 624.

⁴ Ló Guàn-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 2:872-874.

แปล : คน ๆ ขึ้นหน้ากลม ใบหูใหญ่ ปากเหลี่ยม ริมฝีปากหนา ที่ได้ตาข้างซ้ายมีไฝดำ บนไฝมีขนสีดำอยู่หลายสิบเส้น

ไทย : สุมัสคนขึ้นหน้ากลม ริมฝีปากหนา ใบหูใหญ่ หางตาข้างขวามีปมใหญ่ เท่าผลส้มมะแป้น มีโหลมาอยู่สี่สิบห้าสิบเส้น¹

ความเปรียบที่เพิ่มเข้ามาในฉบับไทยเป็นการเปรียบเทียบขนาดของปมหรือเนื้อที่เป็นปมบนใบหน้าของตัวละครว่ามีขนาดใหญ่เท่ากับผลส้มมะแป้น ส้มมะแป้นหรือส้มแป้นนี้มีลักษณะคล้ายส้มเขียวหวานขนาดเล็ก เป็นผลไม้ที่คนไทยรู้จักกันดี จะเห็นได้ว่าในฉบับจีนนั้นไม่ได้กล่าวถึง ปมใหญ่ที่หางตาข้างขวาเลย แต่กล่าวถึงเฉพาะไฝดำที่ได้ตาซ้าย

4.2.1.2 เปรียบเทียบกับราก มีการนำไปเปรียบเทียบกับรากหญ้า คังตอนที่อ้วนเลี้ยงพูดกับขุนนาง

จีน : 袁紹曰：『若不斬草除根，必為喪身之本。』²

แปล : อ้วนเลี้ยงพูดว่า "ถ้าตัดหญ้าแล้วไม่กำจัดรากทิ้งให้สิ้นเชิง ภายหน้าไปรากนั้นจะเป็นพิษเป็นภัยกับตนเอง

ไทย : ขุนนางสิบคน เหมือนรากหญ้า ตายแต่ต้นนั้นเห็นไม่สิ้นเชิง รากก็จะงอกแทนขึ้นมา ภายหน้าไปเห็นอันตรายจะมีแก่ท่านเป็นมั่นคง³

ความเปรียบที่เพิ่มเข้ามาในฉบับไทยเป็นการเปรียบเทียบตัวละครว่าเหมือนกับรากหญ้า มีความหมายว่าเป็นต้นตอ เป็นสาเหตุสำคัญของเรื่อง หากจะกำจัดก็ต้องกำจัดให้สิ้นซาก จะเหลือไว้ไม่ได้แม้สักนิด เหมือนกับต้นหญ้าหากกำจัดหรือทำลายไปแต่ต้นแล้วเหลือรากไว้ เมื่อรากนั้นไค่น้ำไค่น้ำฝนก็จะงอกขึ้นมาอีก จะเห็นได้ว่าในฉบับจีนกล่าวแต่เพียงว่าการตัดหญ้าแล้วไม่ได้ตัดราก รากนั้นก็จะเป็นภัยกับตนเองภายหลัง ไม่ได้กล่าวเฉพาะเจาะจงว่าเป็นการเปรียบเทียบเหมือนในฉบับไทย

¹ เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 2..., หน้า 908.

² Ló Guān-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:16.

³ เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 39.

4.2.1.3 เปรียบเทียบลาคัน ดังตอนที่พรรณนาจากการรบของทหารเล่าปี่กับทหารของแฮหัวตุ้น (ความเปรียบเทียบที่น่าไปเปรียบเทียบกับลาคันของตนไม่ในข้อนี้ใช้คำว่า "ขอนไม้")

จีน : 殺得屍橫遍野，血流成河。¹

แปล : ซ้ำพันกันซากศพคาคไปทั้งท้องทุ่ง เลือดไหลเป็นแม่น้ำ

ไทย : แลพลทหารฝ่ายเล่าปี่ก็ไล่ซ้ำพันทหารแฮหัวตุ้นในเวลากลางคืนนั้น โลหิตไหลแดงไปทั้งป่า ศพคาคไปคั้งขอนไม้²

ความเปรียบเทียบที่เพิ่มเข้ามาในฉบับไทยเป็นการ เปรียบเทียบจำนวนทหารที่ล้มตาย เป็นจำนวนมากมายว่าเคลื่อนกลาคอยู่ในป่าเหมือนขอนไม้ ขอนไม้ หมายถึง ท่อนไม้ใหญ่ที่ยังไม่ได้ถูกทำให้เป็นรูปที่ต้องการ³ ขอนไม้นี้ก็ได้มาจากลาคันของตนไม้ และมักจะมีลักษณะกลมยาว ซึ่งคล้ายกับรูปร่างของคนจึงได้นำไปเปรียบเทียบกับทหารที่ล้มตาย จะเห็นได้ว่าในฉบับจีนนั้นได้กล่าวแต่เพียงว่าซ้ำพันกันจนซากศพเคลื่อนท้องทุ่งเท่านั้น ไม่ได้มีการเปรียบเทียบเหมือนในฉบับไทย

4.2.1.3 เปรียบเทียบใบ ความเปรียบเทียบที่น่าไปเปรียบกับใบของต้นไม้ในข้อนี้ มีการนำไปเปรียบเทียบกับใบของพุทธรักษา ดังตอนที่เตียวเจียวพุกกับซงเบ้ง

จีน : 何先生自歸豫州，曹兵一出，棄甲拋戈，望風而竄；上不能報劉表以安庶民，下不能輔孤子而據疆土；乃棄新野，走攀城，敗當陽，奔夏口，無容身之地，是豫州既得先生之後，反不如其初也。⁴

แปล : เหตุใดจึงได้ตัวท่านมาไว้เป็นกำลังแล้ว พอใจโดยยกทัพมากลับทิ้งเสียเกราะและอาวุธหนักกันฝุ่นตลบ เบื้องบนก็ไม่สามารถทดแทนคุณเล่าเปียว ทำให้อาณา-

¹ Ló Guān-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:316.

² เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 811.

³ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2525, หน้า 134.

⁴ Ló Guān-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:343.

ประชากรราษฎรอยู่เป็นสุขได้ เบื้องล่างก็ไม่สามารถทำนุบำรุงเล่าปีรักษาแผ่นดิน
เท่าที่มีอยู่ไว้ได้ ต้องละทิ้งเมืองซินเอี้ยไปเมืองอ้วนเสี้ยว แพ้การศึกที่เมือง
ตงหยง หนีไปปากแม่น้ำกังแฮ ไม่มีแผ่นดินจะอยู่นับแต่เล่าปีได้ตัวท่านมาไว้แล้ว
การกลับสู่แต่ก่อนมิได้

ไทย : บัดนี้ได้ตัวท่านมาไว้เป็นที่ทำนุบำรุงแล้ว เห็นว่าการใหญ่หลวงก็สำเร็จโดยง่าย
ควยกำลังความคิดของท่าน เหตุใดเล่าปีจึงได้ความเดือดร้อนยิ่งกว่าแต่ก่อน
อีกเล่า เทียวหนีโจโจชุกซ่อนอยู่เหมือนหนูคิดจีน แต่แผ่นดินสักเท่าใบพุทรา ก็ไม่มี
ที่อยู่ นี้แลหรือเล่าปีได้อาศัยความคิดของท่านทำนุบำรุงช่วยอุปถัมภ์¹

ความเปรียบที่เพิ่มเข้ามาในฉบับไทยเป็นการ เปรียบเทียบขนาดของแผ่นดินว่า
เท่ากับใบพุทรา ซึ่งเป็นการ เปรียบเทียบขนาดของแผ่นดินที่มีพื้นที่เล็กนิดเดียวเท่ากับใบ
พุทรา พุทราเป็นต้นไม้ที่มีผลกินได้ มีใบขนาดเล็ก การที่นำแผ่นดินไปเปรียบเทียบกับใบ
พุทรานี้ก็เพื่อต้องการจะให้เห็นว่าแผ่นดินที่กล่าวถึงนั้นมีขนาดเล็กมาก—ความเปรียบนี้
เป็นความเปรียบที่เพิ่มเข้ามาเพื่อให้เห็นภาพชัดเจนว่าตัวละครนั้นมีความยากลำบากและ
ขัดสนมาก ถึงกับว่าไม่มีแผ่นดินสักเพียงนิดให้อาศัย

4.2.2 เปรียบเทียบกับต้นไม้เป็นต้น ๆ ในข้อนี้มีการนำไปเปรียบเทียบกับ
ต้นไม้ทั่วไปโดยไม่ระบุชื่อโดยเฉพาะ และเปรียบเทียบกับหญ้าแพรก

4.2.2.1 เปรียบเทียบกับต้นไม้ทั่วไป ในข้อนี้ใช้คำว่า "ไม้"

คังตอนที่เล่าเปียวพูดกับเล่าปี

จีน : 表曰：『我病已入膏肓，不久便死矣，特託孤於賢弟。』²

แปล : เล่าเปียวพูดว่า อาการป่วยของข้าพเจ้าทรุดหนักเต็มที คงจะตายในไม่ช้าจึง
ใคร่จะฝากการทั้งปวงไว้กับน้องชายคนเก่ง

¹ เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 870.

² Ló Guān-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:319.

ไทย : เล่าเปียวเห็นเล่าปี่มาดังนั้นก็มีความยินดี จึงว่าตัวเราทุกวันนี้เป็นไม้ไผ่กลัดตั้ง
 นักรวันอยู่แต่ละจะตาย ซึ่งหาท่านมาบัดนี้หวังจะฝากเมืองเกงจิ๋วแก่ท่าน¹

ความเปรียบเทียบที่เพิ่มเข้ามาในฉบับไทยเป็นการ เปรียบเทียบตัวละครที่ไถ่จะตาย
 เหมือนไม้ไผ่กลัดตั้ง ไม้ไผ่กลัดตั้งเป็นส่วนหนึ่งในภาษาไทยหมายความว่า มีอายุมาก แก่ชรา
 เต็มที่ ไถ่ความตาย ส่วนนี้เอาต้นไม้ที่ขึ้นอยู่ตามริมลำน้ำมาเปรียบ คือริมน้ำกระแสน้ำ
 ไหลเซาะฝั่งดินทะเลทรายอยู่เสมอ ดินทะเลทรายเข้าไปโคนต้นไม้ เซาะรากจนไม้จับดิน ต้นไม้
 ก็ล้ม² ผู้แปลจึงได้นำมาเปรียบเทียบกับตัวละครที่ไถ่จะตาย

4.2.2.2 เปรียบเทียบกับต้นหญ้าแพรก คังตอนที่โจโฉพบกับ
 ขุนนางที่ปรึกษา

จีน : 今劉備已投江夏，恐結連東吳，是滋蔓也。當用何計
 破之？³

แปล : บัดนี้เล่าปี่ไปตั้งอยู่ ณ เมืองกังแฮแล้ว เกรงว่าจะไปเข้ากับเมืองตองง่อก็จะงอก-
 งามออกเป็นพืดไป จำจะทำประการใดจึงจะทำลายให้แตกไปได้

ไทย : บัดนี้เล่าปี่ไปตั้งอยู่ ณ เมืองกังแฮแล้ว นานไปข้างหน้าเห็นว่าจะเป็นน้ำหนึ่งใจ-
 เดียวเข้ากับเมืองตองง่อ จำจะรีบกำจัดเสียเหมือนหญ้าแพรก ถ้ามีริบชวาระเสีย
 ก็จงงอกงามออกเป็นพืดติดผูกพันกันไป แต่จะคิดประการใดจึงจะกำจัดเล่าปี่ได้⁴

ความเปรียบเทียบที่เพิ่มเข้ามาในฉบับไทยเป็นการ เปรียบเทียบตัวละครว่าเหมือน
 หญ้าแพรกต้องรีบทำลายเสียให้หมดสิ้น หากไม่ทำลายจนหมดแล้วก็จะมีโอกาสเจริญงอกงาม
 ขึ้นมาอีก ทำให้กำจัดได้ยากเพราะต้นหญ้าแพรกนั้นขึ้นได้ง่าย และขึ้นได้อย่างรวดเร็ว
 จะเห็นได้ว่าในฉบับจีนนั้นไม่มีการ เปรียบเทียบเหมือนอย่างในฉบับไทย การที่ผู้แปลได้
 เพิ่มความเปรียบเข้าไปในเรื่องตอนนี้ก็เพื่อให้เห็นภาพและความเปรียบเทียบที่เพิ่มเติม

¹ เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 817.

² กาญจนาคพันธ์ (นามแฝง), สำนวนไทย เล่ม 2..., หน้า 148.

³ Ló Guàn-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:338.

⁴ เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 859.

เข้าไปนี้เป็นความเปรียบที่เข้าใจง่าย เพราะเป็นธรรมชาติของต้นหญ้าแพรกที่เจริญงอกงามได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งคนไทยทั่วไปรู้จักกันเป็นอย่างดี

4.3 เปรียบเทียบกับสัตว์

สัตว์ที่นำมาเปรียบในข้อนี้มีหลายชนิดได้แก่ นก ปลา หนู เสือ เนื้อกับเสือ วานร สุนัข แมลงหวี่กับช้าง ราชสีห์กับช้างน้ำมัน

4.3.1 เปรียบเทียบกับนก ดังตอนที่ลิบองบอกอุบายแก่ขุนกวน

จีน : 吾料關某兵小，必不從大路而逃。¹

แปล : ข้าพเจ้าคาดว่ากวนอูมีทหารน้อย ต้องไม่หนีไปทางใหญ่เป็นแน่

ไทย : อันกวนอูอุปมาเหมือนคังนกซึ่งอยู่ในกรง ซึ่งจะพนมือไปหามิได้ ทั้งทหารก็น้อยและ อิศโรย อันจะหนีไปทางใหญ่เห็นจะไม่ไป²

ความเปรียบที่เพิ่มเข้ามาในฉบับไทยเป็นการเปรียบเทียบตัวละครว่าเหมือนกับนกที่ถูกขังอยู่ในกรง ซึ่งมีความหมายว่าจะกำจัดหรือทำร้ายก็จะทำได้โดยง่าย

4.3.2 เปรียบเทียบกับปลา ดังตอนที่โจโฉพูดกับเจียวเหี้ย เจียวหล่า

จีน : 汝等皆生長北方，恐乘舟不便，江南之兵，往來水上，習練精熟。³

แปล : ท่านเป็นชาวเมืองเหนือ เกรงว่าจะไม่สันตัดทางเรือ ทหารเมืองกังคังตั้งนั้นไปมาทางน้ำ จึงฝึกฝนจนสันตัดจัดเจน

ไทย : อันชาวเมืองกังคังสันตัดเรือั้นรวดเร็วคังปลาว่ายน้ำในน้ำ⁴

ความเปรียบที่เพิ่มเข้ามาในฉบับไทยเป็นการเปรียบเทียบความสามารถในการเดินเรือว่ามีความชำนาญ และทำได้คล่องแคล่วรวดเร็วเหมือนปลาว่ายน้ำในน้ำ ปลา

¹ Ló Guàn-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 2:615.

² เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 2..., หน้า 424.

³ Ló Guàn-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:385.

⁴ เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 960.

เป็นสัตว์น้ำ ดังนั้นจึงเป็นสัตว์ที่สามารถว่ายน้ำได้อย่างคล่องแคล่วว่องไว ผู้แปลจึงได้นำความสามารถในการเดินเรือไปเปรียบว่าเหมือนกับปลาที่ว่ายน้ำในน้ำ

นอกจากเปรียบเทียบกับปลาว่ายน้ำในน้ำแล้ว ยังมีการเปรียบเทียบกับปลาที่อยู่ในช่องเดียวกันอีกด้วย ดังตอนที่ซุนกวนพุดลอบเล่งทอง ขณะที่เล่งทองร้องไห้หลังจากที่ทะเลาะกับกำเหลงเพราะเข้าใจผิด

จีน : 凌統哭拜於地，孫權再三勸止。¹

แปล : เล่งทองร้องไห้หมอบลงกับพื้น ซุนกวนได้แต่ปลอบแล้วปลอบอีก

ไทย : ซุนกวนจึงปลอบโยนเล่งทองว่า ท่านกับกำเหลงเหมือนหนึ่งปลาช่องเดียวกัน²

ความเปรียบที่เพิ่มเข้ามาในฉบับไทยเป็นการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ของตัวละครว่ามีความสัมพันธ์ใกล้ชิดและเป็นพวกพ้องเดียวกัน เหมือนปลาในช่องเดียวกัน ช่อง เป็นเครื่องสานชนิดหนึ่งใช้ใส่ปลา รูปร่างคล้ายหม้อดิน ก้นสี่เหลี่ยม³ ปลาที่อยู่ในช่องเดียวกันเป็นความเปรียบที่ให้ภาพและมีความหมายว่า เป็นคนที่อยู่ในที่แห่งเดียวกัน ใกล้ชิดสนิทสนมกันและเป็นพวกพ้องเดียวกัน จะเห็นได้ว่าในฉบับจีนนั้นกล่าวแต่เพียงว่า ซุนกวนได้แต่ปลอบแล้วปลอบอีก

4.3.3 เปรียบเทียบว่าเหมือนกับหนู ดังตอนขงเบ้งพุดกับทหารทั้งหลาย

จีน : 吾兵止有二千五百，若棄城而走，必不能遠遁。
• 得不為司馬懿所擒乎？⁴

แปล : ทหารเรามีเพียงสองพันห้าเท่านั้น หากทิ้งเมืองหนีไปคงไม่อาจหนีรอดเป็นแน่ ไหนจะพ้นจากการถูกสุมาอี้จับกุมได้เล่า

¹ Ló Guàn-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 2:543.

² เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 2..., หน้า 274.

³ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2525, หน้า 134.

⁴ Ló Guàn-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 2:770.

ไทย : ถ้าจะทำใจอ่อนทึ่งเมืองเสี้ยเหมือนท่านว่านั้น ทหารเราสองพันห้าร้อยสักหยิบมือหนึ่ง หรือจะหนีทหารสิบห้าหมื่นพัน เขาก็จะไล่จับเอาคังหนู¹

ความเปรียบที่เพิ่มเข้ามาในฉบับไทยเป็นการ เปรียบเทียบทหารฝ่ายที่มีจำนวนน้อยและยังต้องหนีการจับกุมของทหารฝ่ายที่มีจำนวนมากกว่าหลายเท่า เหมือนกับหนูที่ถูกไล่จับ หนู เป็นสัตว์เล็กที่มีกำลังน้อยและยังเป็นสัตว์ที่ฉลาด มักจะถูกทำร้ายได้ง่าย จะเห็นได้ว่าในฉบับจีนไม่มีการ เปรียบเทียบเลย

นอกจากเปรียบเทียบกับหนูในตัวอย่างข้างต้น ยังมีการเปรียบเทียบกับหนูคิดจีนอีกด้วย คังตอนเที่ยวเที่ยวพูดกับชงเบ้ง

จีน : 何先生自歸豫州曹兵一出，棄甲拋戈，望風而竄。²

แปล : เหตุใดในตัวท่านมาไว้เป็นกำลังแล้วพอโจโฉยกทัพมากลุมถึงเสี้ยวเกราะและอาวุธหนีกันฝุ่นคลอบ

ไทย : บัดนี้ในตัวท่านมาไว้เป็นที่ท่านบุกรุกแล้ว เห็นว่าการใหญ่หลวงก็สำเร็จโดยง่าย คุ้มกำลังความคิดของท่าน เหตุใดเล่าจึงได้ความเค็ครอนยิ่งกว่าแต่ก่อนอีกเล่า เทียบหนีโจโฉซุกซ่อนอยู่เหมือนหนูหนีจีน³

ความเปรียบที่เพิ่มเข้ามาในฉบับไทยเป็นการ เปรียบเทียบการหลบหนีซุกซ่อนของตัวละครว่าเหมือนกับหนูหนีจีน จีน หมายถึงเครื่องคักสัตว์ทั้งในน้ำและบนบก มีรูปร่างคล้ายกรง มีหลายชนิด⁴ หนูที่หนีการจับกุมหรือหนีจีนนี้มักจะมีกิริยาอาการลุกลี-ลุกลอน หนีอย่างไม่คิดชีวิตเพื่อให้รอดพ้นจากการจับกุม จะเห็นได้ว่าในฉบับจีนไม่มีการ เปรียบเทียบ

4.3.4 เปรียบเทียบกับเสี้ยว คังตอนที่ยกทัพพูดกับเล่าเจี้ยง

¹ เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 2..., หน้า 721.

² Ló Guàn-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:343.

³ เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 870.

⁴ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2525, หน้า 220.

จีน : 某素知劉備寬以待人，柔能克剛，英雄莫敵。遠得人心，近得民望。兼有諸葛亮，龐統之智謀。¹

แปล : ข้าพเจ้าทราบดีว่าเล่าปี่เป็นคนน้ำใจโอบอ้อมอารี สามารถใช้ความอ่อนโยนชนะความแข็งแกร่ง แม้วีรบุรุษก็ไม่อาจต้านทานได้ คนทั้งใกล้และไกลต่างนับถือให้ความสนับสนุน ทั้งยังมีผู้ที่เฉลียวฉลาดอย่างขงเบ้งและบังทองเป็นที่ปรึกษา

ไทย : ท่านว่านี่ก็ชอบอยู่ ค่ายเล่าปี่กับท่านเป็นแซ่เดียวกันก็จริง แต่ว่าเป็นคนเจ้าปัญญาความคิดแยบคายนั้นมากเหมือนหนึ่ง เสือเข่าจ่าศีล แสร้งทำน้ำใจอารีรอบคอบให้คนนับถือลือชาปรากฏ เห็นแต่ภายนอกมีรูปร่างดี อันน้ำใจเล่าปี่นั้นคดประการหนึ่งเล่าปี่ก็มีขงเบ้งแลบังทองเป็นที่ปรึกษา²

ความเปรียบที่เพิ่มเข้ามาในฉบับไทยเป็นการเปรียบเทียบตัวละครที่เจ้าเล่ห์เหมือนกับเสือเข่าจ่าศีล เสือเข่าจ่าศีลเป็นส่วนหนึ่งในภาษาไทยมีความหมายว่าเจ้าเล่ห์-เพทุบาย เจ้ามาয়া-เจ้าเล่ห์เจ้ากล ฯลฯ ส่วนนี้เอาเสือมาเปรียบ คือเปรียบคนที่มีความประพฤติชั่วร้ายไม่ก็เหมือนเสือ แต่สำรวมสงบเสงี่ยมอย่างคนถือศีล จึงเรียกเป็นส่วนว่า "เสือเข่าจ่าศีล" แสดงถึงว่าเป็นคนมีเสน่ห์ห้ายามากไว้ใจไม่ได้ ผู้แปลจึงได้นำส่วนนี้มาเปรียบกับตัวละครในเรื่องที่มีผู้กล่าวว่านิสัยเจ้าเล่ห์เจ้ากลจนไว้ใจไม่ได้

4.3.5 เปรียบเทียบกับเนื้อและเสือ ดังตอนที่กาเซียงพุกตันทานลิจุกยูกี้

จีน : 賈詡諫曰：『不可操兵精將勇，不如降之，求免本身之罪。』³

แปล : กาเซียงทัดทานว่า "ทำเช่นนั้นไม่ได้ : ทหารของโจโฉกล้าหาญและมีความสามารถมากนัก ยอมแพ้เสียจะดีกว่า เพื่อว่าโทษจะได้น้อยลง"

¹ Ló Guān-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:480.

² ส่วนนี้เป็นส่วนที่นำมาจากนิทานสุภาสิตใน นิโคปเทศ ของ เสรีบุรโกเศศ (พระนคร : สำนักพิมพ์บรรณาคาร, 2507), หน้า 18-19.

² เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 2..., หน้า 127.

³ Ló Guān-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:109.

ไทย : กาเซียงจึงว่าท่านคิดหึ่งนี้ไม่ควร ทหารเราก็น้อยเห็นจะต้านทานมิได้ อุปมาคัง
เนื้อไปสุ่เสื่อ ขอให้แต่งคนไปขอโทษ แล้วว่าจะเข้าเกลี้ยกล่อมยอมทำราชการ
ควย¹

ความเปรียบที่เพิ่มเข้ามาในฉบับไทยเป็นการเปรียบเทียบการต่อสู้ที่ไม่สามารถ
จะเอาชนะได้หรือสู้กันไม่ได้ เหมือนกับเนื้อไปสุ่เสื่อ ในภาษาไทยมีสำนวนว่าเนื้อสุ่เสื่อ
ผู้เขียนเข้าใจว่า เนื้อไปสุ่เสื่อ คงจะเป็นสำนวนเดียวกันแต่มีการเพิ่มคำเข้าไป เนื้อ-
สุ่เสื่อ เป็นสำนวนในภาษาไทยหมายความว่า สู้กันไม่ได้ ไม่มีทางชนะ เช่นผู้น้อย หรือ
คนไร้กำลัง หรือคนปราศจากอำนาจ ฯลฯ ย่อมไม่มีทางสู้ผู้ใหญ่ หรือคนมีอำนาจยิ่งใหญ่
ได้ เปรียบเหมือนเนื้อยอมสุ่เสื่อไม่ได้² ผู้แปลจึงได้นำมาเปรียบกับการต่อสู้ที่ไม่สามารถ
จะเอาชนะได้

4.3.6 เปรียบเทียบกับวานร คังตอนที่อองอุ้นพูดกับลิโป้

จีน : 允曰：『以將軍之才，誠非董大師所可限制。』³

แปล : อองอุ้นพูดว่า "อันความสามารถของท่าน ซึ่งจะอยู่ในบังคับบัญชาของตั้งโต๊ะ
นั้นไม่สมควร"

ไทย : อองอุ้นจึงว่า อันความคิดแลฝีมือของท่าน ซึ่งจะอยู่ที่ตั้งโต๊ะใช้สอยนั้นไม่
สมควร อุปมาเหมือนแก้วไค้แก้วานร⁴

ความเปรียบที่เพิ่มเข้ามาในฉบับไทย เป็นการเปรียบเทียบการที่ได้คนดีไว้
ใช้สอย แล้วไม่รู้จักคุณค่าของคนดีคนนั้นเหมือนกับแก้วไค้แก้วานร ในภาษาไทยมีสำนวน
ว่า วานรไค้แก้ว ผู้เขียนเข้าใจว่าแก้วไค้แก้วานรนั้นคงจะคัดแปลงมาจากสำนวนวานร
ไค้แก้ว วานรไค้แก้ว เป็นสำนวนหมายความว่า ไม่รู้คุณค่า ไม่คู่ควร ไม่เหมาะสม

¹ เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 269.

² กาญจนาคพันธ์ (นามแฝง), สำนวนไทย เล่ม 1..., หน้า 536.

³ Ló Guàn-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:67.

⁴ เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 162.

เป็นต้นว่า ของมีค่าเช่น แก้ว แหวน เงินทอง ไปตกอยู่ในมือของคนที่ไม่รู้จักคุณค่าของ
ของนั้น ความเปรียบนี้เอาสิ่งมาเปรียบ คือสิ่งเป็นสัตว์ที่ไม่รู้ว่าของใดมีค่า ไม่มีค่า
แม้ว่าได้แก้วไว้ในมือก็ไม่รู้จักคุณค่าของแก้วนั้น นอกจากมีความหมายว่าไม่รู้จักคุณค่า ยังแสดง
ถึงความไม่คู่ควร ไม่เหมาะสมอีกด้วย

4.3.7 เปรียบเทียบกับสุนัข ดังตอนที่เล่าให้พบกับจูชิ

จีน : 今回面如鐵桶，賊乞降不得，必然死戰。萬人一心，
尚不可當，況城中有數萬死命之人乎？不若撤去東南，
獨攻西北。¹

แปล : ตอนที่เราล้อมไว้ 4 ด้านถึงถึงเหล็ก อันพวกโจรเมื่อไม่ยอมสวามิภักดิ์ ก็คงจะ
ต้องสูญตาย คนเป็นหมื่นรวมเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันแล้ว ย่อมมีกำลังมากจนต้าน
ไม่ไหว คนในเมืองที่รอความตายนั้นมีหลายหมื่นคนมิใช่หรือ ยกทหารด้านตะวันออก
ออกเฉียงใต้ออกไปที่ทางด้านตะวันตกเฉียงเหนือแก่ด้านเดียวจะตีกันว่า

ไทย : และซึ่งเราล้อมเมืองไว้นี้ก็รอบทั้งสี่ด้าน เมืองจวนจะเสียอยู่แล้ว อันพวกโจรก็
เป็นชายชาติทหาร อุปมาเหมือนสุนัขจวนทรอก ไหนจะนั่งให้ทหารเราจับโดยง่าย
คงจะรบเป็นสามารรถ ทหารเราก็จะเสียบ้าง พวกโจรก็จะเสียบ้าง เหมือนเอา
พื้มนไปแลกเกลือ ขอให้ยกทหารด้านตะวันออกเสีย เปิดให้พวกโจรยกออกไป²

ความเปรียบที่เพิ่มเข้ามาในฉบับไทยเป็นการ เปรียบเทียบพวกโจรที่ถูกล้อมไว้
อย่างไม่มีทางหลบเลี่ยงไปได้ และต้องต่อสู้เพื่อความปลอดภัยเหมือนกับสุนัขจวนทรอก
สุนัขจวนทรอก เป็นสำนวนหมายความว่า จำต่อสู้เมื่อจวนตัวไม่มีทางหลีกเลี่ยง³ ส่วน
นี้ นำกริยาอาการของสุนัขมาเปรียบ คือธรรมชาติของสุนัขเมื่อหมดหนทางที่จะหลบหนีแล้ว
สุนัขนั้นก็หันกลับมาสู้อย่างสุดฤทธิ์ โดยไม่ยอมแพ้ง่าย ๆ

¹ Ló Guān-zhōng, Sān-guó yǎn yì, 1:12.

² เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 23.

³ ภาณุจนาคพันธ์, สำนวนไทย เล่ม 2..., หน้า 430.

4.3.8 เปรียบเทียบแมลงหวี่และช้าง กังทอนที่เคี้ยวเจียวพวกกับขุนกวน

จีน : 何況今日擁百萬之衆南征，豈可輕敵？若聽諸葛亮之言，妄重甲兵，此所謂負薪救火也。¹

แปล : บัดนี้โจโฉมีกำลังถึงร้อยหมื่นยกมาทางใต้ จะคลุกศักรนั้นได้อย่างไร หากฟังคำจุกก็เกลียดให้เคลื่อนทัพ ก็จะเป็นการเอาไฟไปใส่ไฟ

ไทย : ครั้งนี้โจโฉมีทหารถึงร้อยหมื่น ยกมาประจัญหน้าหนึ่งแผ่นดินจะถล่ม ควรแล้วหรือจะองอาจต่อสู้ด้วยโจโฉ คุณแมลงหวี่อันจะต่อสู้ด้วยช้างสาร เหมือนกับเอาหางไปทุ่มเข้าที่กองเพลิง ก็จะเป็นอันตรายเพราะเชื่อฟังคำขงเบ้ง²

ความเปรียบเทียบที่เพิ่มเข้ามาในฉบับไทยเป็นการเปรียบเทียบฝ่ายที่มีทหารจำนวนน้อยคิดไปสู้กับศัตรูที่มีจำนวนทหารมากกว่าหลายร้อยเท่าว่าเหมือนกับแมลงหวี่

ที่จะต่อสู้กับช้างสาร เป็นการเปรียบเทียบฝ่ายที่มีทหารน้อยเหมือนกับแมลงหวี่ แมลงหวี่นั้นเป็นสัตว์ปีกที่มีขนาดเล็กมาก ดังนั้นจึงมีกำลังน้อยกว่าควย และเปรียบเทียบศัตรูที่มีทหารมากกว่าเหมือนช้างสาร ช้างเป็นสัตว์สี่เท้าขนาดใหญ่ ดังนั้นจึงมีกำลังมากกว่า ความเปรียบเทียบนี้มีความหมายในทำนองว่าเป็นไปไม่ได้ หรือหากต่อสู้กันก็ต้องพ่ายแพ้ ฝ่ายศัตรูที่มีกำลังมากกว่าแน่นอน จะเห็นได้ว่าในฉบับจีนไม่มีความเปรียบเทียบนี้ และความเปรียบเทียบที่เพิ่มเข้าไปเป็นความเปรียบเทียบที่คนไทยรู้จักและเข้าใจกันเป็นอย่างดี

4.3.9 เปรียบเทียบกับราชสีห์และช้างนำมัน กังทอนที่อยู่กวนพวกกับเล่าเจี้ยง

จีน : 若召到蜀中，以部曲待之，劉備安肯伏低做小？若以客禮待之，又一國不容二主。³

แปล : ถ้าให้รับพวกจกเข้ามาในเมือง แล้วต้อนรับแบบทหารผู้น้อย ที่ไหนเล่ามันจะยอมเป็นผู้น้อย ถ้าต้อนรับแบบอาคันตุกะผู้มีเกียรติ เมืองเดียวจะมีเจ้าเมือง 2 นั้นก็มีได้อีก

¹ Ló Guàn-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:348.

² เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 883.

³ Ló Guàn-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:480.

ไทย : อันท่านจะไ้รับเล่าปี่มาไว้ในเมืองเสฉวนนี้ ที่ไหนเล่าปี่จะยอมเป็นผู้น้อย จะเอาราชสีห์มาไว้ในกรงจะไ้หรือ หนึ่งเมืองเสฉวนจะมีเจ้าเมืองสองนั้นก็เหมือนช้างน้ำมันอยู่โรงเดียวกันจะไ้หรือ¹

ความเปรียบที่เพิ่มเข้ามาในฉบับไทยในตัวอย่างข้างต้นนี้ มี 2 ความเปรียบ คือ ความเปรียบแรกเป็นการเปรียบเทียบตัวละครที่มีความสำคัญและมีความสามารถเหมือนกับราชสีห์ ราชสีห์ หมายถึง พญาสิงโต, สิงโต, สัตว์ในวรรณคดีถือว่ามีความดุร้ายและมีกำลังมาก² มักจะนำบุคคลที่มีความสำคัญไปเปรียบเทียบกับราชสีห์ เพราะราชสีห์หรือสิงโตนี้ถือว่าเป็นเจ้าป่าหรือสัตว์ที่เป็นผู้นำของสัตว์ทั้งปวงในป่า ความเปรียบที่สองเป็นการเปรียบเทียบเจ้าเมือง 2 คนที่จะปกครองเมืองเดียวกันไม่ไ้ เหมือนกับช้างน้ำมันจะอยู่โรงเดียวกันไม่ไ้ ช้างน้ำมัน หรืออาจเรียกว่าช้างตกมัน หมายถึงช้างพลายที่มีน้ำมันซึมออกมาตามผิวหนัง ทำให้มีอาการดุร้ายคล้ายเป็นบ้า ช้างน้ำมันมักมีอาการดุร้าย—ดังนั้นจะนำช้างน้ำมันมาอยู่ในที่เดียวกันไม่ไ้

4.4 เปรียบเทียบกับคน

การเปรียบเทียบกับคนมีหลายลักษณะ ไ้แก่ เปรียบเทียบกับอวัยวะของคน เปรียบเทียบกับความสัมพันธ์ในระบบเครือญาติ เปรียบเทียบกับกิริยาท่าทางของคน เปรียบเทียบกับโรคภัยที่เกิดขึ้นกับคน และเปรียบเทียบกับบุคคล

4.4.1 เปรียบเทียบกับอวัยวะของคน อวัยวะของคนที่นำมาเปรียบเทียบ ไ้แก่ ดวงใจ, ศีรษะ และหัวใจ ในหัวข้อนี้ผู้เขียนไ้รวมถึงโลหิตและดวงชีวิตไว้ด้วย

4.4.1.1 เปรียบเทียบกับดวงใจ ดังตอนที่จุดลงพบกับนางซุนชฺฐุหยิน

จีน : 主母差矣 : 主人一生，只有這點骨血。³

¹ เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 2..., หน้า 127.

² พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2525, หน้า 682.

³ Ló Guān-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 2:488.

แปล : นายหญิงสำคัญผิดเสียแล้ว ชั่วชีวิตนายข้าพเจ้า (เล่าปี่) ก็มีแต่บุรุษผู้เดียวที่
เป็นเลือกเนื้อเชื้อไข

ไทย : เล่าปี่นายข้าพเจ้ามีบุรุษผู้เดียวที่เป็นสายโลหิตในหัวกรักคังดวงใจ¹

ความเปรียบที่เพิ่มเข้ามาในฉบับไทยเป็นการ เปรียบเทียบความรักที่มีต่อบุตรว่า
รักเหมือนดวงใจ ดวงใจ เป็นอวัยวะที่สำคัญที่สุดของคนเรา เพราะดวงใจหรือหัวใจ
เป็นอวัยวะที่ใช้ในการฟอกโลหิตแล้วส่งไปเลี้ยงทุกส่วนในร่างกาย และหากดวงใจหรือ
หัวใจไม่ทำงานแล้วคน ๆ นั้นก็จะตาย บุตร เป็นบุคคลที่สำคัญที่สุดในชีวิตของบิดามารดา
ผู้แปลจึงได้นำความรักที่มีคามารคามิต่อบุตร ไปเปรียบกับความรักที่คนเรามีต่อดวงใจซึ่ง
เป็นอวัยวะที่สำคัญที่สุดในร่างกาย ความเปรียบนี้เป็นความเปรียบที่ผู้แปลเพิ่มเข้าไป
ในฉบับภาษาไทย และเป็นความเปรียบที่นิยมใช้ในภาษาไทย

4.4.1.2 เปรียบเทียบกับศิระและหัวใจ ดังตอนที่ตั้งโต๊ะพูด

กับขุนนาง

จีน : 天子為萬民之主，無威儀不可以奉宗廟社諛。今上
懦弱。²

แปล : องค์เทพบุตร (ทองจู้เปียน) นั้นยอมเป็นเจ้านายของอาณาประชาราษฎร์ทั้ง
ปวง แต่ไม่มีสง่าราศีก็ไม่อาจเช่นสรวงและกราบไว้บรรพบุรุษได้ ทุกวันนี้
พระองค์ท่านอ่อนแอ

ไทย : ทุกวันนี้ทองจู้เปียนได้เสวยราชสมบัติ อุปมาดังศิระและหัวใจ เสนาบดีกับอาณา-
ประชาราษฎร์ทั้งปวง แต่ไม่สง่าอาชญาสิทธิ์ให้ขุนนางแสร้งราษฎร เกรงกลัว³

ความเปรียบที่เพิ่มเข้ามาในฉบับไทยเป็นการ เปรียบเทียบความสำคัญของ
กษัตริย์ว่ามีความสำคัญเหมือนเป็นศิระและหัวใจของข้าราชการและประชาชน ศิระ
และหัวใจนับเป็นอวัยวะที่สำคัญในร่างกายของคนเรา ศิระเป็นอวัยวะที่อยู่สูงสุดใน

¹ เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 2..., หน้า 145.

² Ló Guān-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:24.

³ เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 55-56.

ร่างกาย และเป็นอวัยวะที่สำคัญ เพราะเป็นส่วนที่มีมันสมองซึ่งใช้ในการนึกคิด หัวใจ ก็เป็นอวัยวะที่สำคัญ เพราะเป็นส่วนที่ใช้พอกโลหิตแล้วนำไปเลี้ยงส่วนต่าง ๆ ทั่วร่างกาย จะเห็นได้ว่าในฉบับจีนนั้นไม่ได้มีการเปรียบเทียบในเนื้อหาตอนนี้ ผู้แปลได้เพิ่มเติมความเปรียบเทียบเข้าไป เพื่อให้เห็นความสำคัญของกษัตริย์ว่ามีความสำคัญต่อราชการและประชาชนมากเพียงใด

4.4.1.3 เปรียบเทียบกับโลหิต คังตอนที่พรรณาน้ำของดาว

ประจำตัวของเบ้ง

จีน : 却說司馬懿夜觀天文，見一大星，赤色，光芒有角，自東北方流於西南方，墜於蜀地內。¹

แปล : กล่าวกันว่าสุมาอี้ออกมาดูดาวเวลากลางคืน เห็นดาวดวงใหญ่ดวงหนึ่งเป็นสีแดง มีแสงริบรี เคลื่อนจากทิศตะวันออกเฉียงเหนือไปทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ แล้วก็ตกลงมาในค่ายเมืองจ๊ก

ไทย : ฝ่ายสุมาอี้เมื่อเวลากลางคืนวันของเบ้งกาย ออกมาดูเห็นดาวสำหรับมหาอุปราช เมืองเสฉวนแดงคังแสงโลหิตตกลงมากลางค่ายของเบ้ง²

ความเปรียบเทียบที่เพิ่มเข้ามาในฉบับไทยเป็นการเปรียบเทียบสีของดาวว่ามีสีแดง เหมือนกับสีของโลหิต โลหิตหรือเลือดเป็นของเหลวที่มีสีแดงสด อยู่ในตัวคนและสัตว์ จะเห็นได้ว่าในฉบับจีนนั้นกล่าวแต่เพียงว่าดาวเป็นสีแดง ผู้แปลก็ได้อธิบายเพิ่มเติมเป็น ความเปรียบเทียบว่าแดงเหมือนโลหิต เพื่อให้เห็นภาพมากขึ้น

4.4.1.4 เปรียบเทียบกับดวงชีวิต คังตอนที่นางงอก๊กได้พบกับ

ซุนกวน

จีน : 吾一生惟有一女，嫁與劉備。³

แปล : ชีวิตนี้เรามีแต่ลูกสาวคนเดียว ก็ได้แต่งงานไปแล้ว

¹ Ló Guān-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 2:845.

² เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 2..., หน้า 850.

³ Ló Guān-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 2:486.

ไทย : น้องสาวเจ้าผู้เคียว เราสู่มท้องรักษาดนอมคังดวงชีวิต บัดนี้ก็ได้ยกให้เป็นภรรยาเล่าปีแล้ว¹

ความเปรียบที่เพิ่มเข้ามาในฉบับไทยเป็นการเปรียบเทียบการเลี้ยงดูบุตรสาว ทั้งแก้อยู่ในครรภ์จนคลอดออกมานั้นว่าเลี้ยงดูแบบทนต์นอมมากเหมือนกับดวงชีวิต ดวงชีวิต หรือชีวิตหมายถึงความเป็นอยู่ ตรงข้ามกับความตาย² ความเปรียบนี้มีความหมายว่ารักและทนต์นอมบุตรสาวนั้นมากเหมือนกับชีวิตของตน.

4.4.2 เปรียบเทียบกับความสัมพันธ์ในระบบเครือญาติ ในข้อนี้มีการนำไปเปรียบกับบิดามารดา, บุตร และญาติ

4.4.2.1 เปรียบเทียบกับบิดามารดา ดังตอนที่จิวหลงพูดกับจิวจิน :

จิวจิน : 鮒乃用劍髮擲於地曰：『吾以忠心待公，公以吾為戲，吾割父母所遺之髮以表此心！』³

แปล : จิวหลงเอากะมีตัดผมทิ้งลงกับพื้นแล้วพูดว่า "ข้าพเจ้าลศัยซื่อต่อท่านจริง ๆ ท่านกลับม่าวาข้าพเจ้าเสแสร้งแกล้งทำ ข้าพเจ้าขอตัดผมที่บิดามารดาข้าพเจ้าให้ไว้ให้ท่านได้เห็นจิตใจที่แท้ของข้าพเจ้า"

ไทย : จิวหลงจึงว่า ข้าพเจ้าลศัยซื่อต่อท่านจริง ๆ ควรหรือมาว่าฉนี้เล่า ก็เอากะมีตัดผมทิ้งออกไป ว่าผมนี้เป็นที่รักคังบิดามารดา ข้าพเจ้า ๆ ลศัยออกให้ท่านเห็นความจริงจงพิเคราะห์เหตุเกิด⁴

ความเปรียบที่เพิ่มเข้ามาในฉบับไทยเป็นการเปรียบเทียบความรักที่มีต่อผม เหมือนกับความรักที่มีต่อบิดามารดา ความเชื่อของคนจีนถือว่าผมนั้นเป็นของที่บิดามารดาให้มาแต่กำเนิดจึงนับเป็นของสำคัญ และเป็นของที่ควรรักษาและถนอมเอาไว้ เมื่อแปล

¹ เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 2..., หน้า 141.

² พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2525, หน้า 270.

³ Ló Guàn-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 2:778.

⁴ เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 2..., หน้า 735.

เป็นฉบับไทย ผู้แปลเกรงว่าคนไทยจะไม่เข้าใจความเปรียบเทียบนี้ จึงเปลี่ยนความเป็นว่าความรักที่มีต่อตนเองเหมือนความรักที่มีต่อบิดามารดา เพราะคนไทยไม่ทราบความเชื่อที่คนจีนมีต่อพ่อแม่ นั่นเป็นของสำคัญถือว่าเป็นของที่มีบิดามารดาให้มาแต่กำเนิด

4.4.2.2 เปรียบเทียบกับบุตร ดังตอนที่บรรยายความรักที่

โจยอยมีต่อโจยอง

จีน : 芳字蘭卿，乃叢乞養之子，秘在宮中，人莫知其所由來。¹

แปล : โจยองมีชื่อรองว่า หลานฉิ่ง ถูกนำมาทิ้งไว้ในวัง โจยอยส่งสารเอามาเลี้ยงเป็นบุตร ไม่มีใครทราบความเป็นมาว่าเป็นผู้ใด

ไทย : แลโจยองนั้นมิได้แจ้งว่าเป็นบุตรผู้ใด พระเจ้าโจยอยเอามาเลี้ยงเป็นบุตร รักสนิทเหมือนบุตรในอุทร²

ความเปรียบเทียบที่เพิ่มเข้ามาในฉบับไทย เป็นการเปรียบเทียบความรักที่มีต่อกันเหมือนความรักที่มีต่อบุตรในอุทรหรือบุตรของตนเอง พ่อแม่ทุกคนย่อมรักลูกของตนมาก การที่นำความรักของตัวละครไปเปรียบว่ารักเหมือนกับบุตรในอุทร แสดงว่าเป็นความรักแบบผู้ใหญ่มีต่อเด็กและเป็นความรักบริสุทธิ์

4.4.2.3 เปรียบเทียบกับญาติ ดังตอนที่อ๋องอู่พบกับนาง

เกี้ยวเสียน

จีน : 允曰：『將軍吾之至友，孩兒便坐可妨？』³

แปล : อ๋องอู่พูดว่า "ท่านขุนพลเป็นเพื่อนสนิทของพ่อ ลูกนั่งตรงนี้ก็หาเป็นไรไม่"

ไทย : อ๋องอู่จึงว่า ลูกเอ๋ยอย่าอายเลย ลีโป้มีความเมตตาแก่เราดังญาติ⁴

¹ Ló Guān-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 2:861-2.

² เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 2..., หน้า 881.

³ Ló Guān-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:60.

⁴ เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 147.

ความเปรียบที่เพิ่มเข้ามาในฉบับไทยเป็นการ เปรียบเทียบความมีน้ำใจเมตตา
ปรานีต่อตัวละคร เหมือนกับญาติ คนเรามักจะมีความสนิทสนมเอื้อเอ็นดู และมีความ
เมตตาปรานีต่อญาติของตน

4.4.3 เปรียบเทียบกับกิริยาท่าทางของคน ในข้อนี้มีการนำไปเปรียบเทียบกับ
กิริยาตาย คังตอนที่พรรณาท่านอนของเตียวหุย

จีน : 原來張飛每睡不合眼，當夜寢於帳中，二賊見他鬚
目張，本不敢動手。¹

แปล : แต่ไหนแต่ไรมาเตียวหุยหลับนั้นตาไม่ปิด เวลาคืนนั้น โจรทั้งสองเข้าไปถึงห้อง
นอน แลเห็นเตียวหุยหนวดชี้ ตาลืมค้างอยู่ ก็มิกำลังจะลงมือ

ไทย : ครั้นคืนเข้าไปถึงแลเห็นเตียวหุยตาก้าง เหมือนหนึ่งตาย หนวดก็ลั่นคิดว่าตื่นอยู่
มืออาจจะเดินเข้าไปไกล²

ความเปรียบที่เพิ่มเข้ามาในฉบับไทยเป็นการ เปรียบเทียบท่านอนของตัวละคร
ว่านอนตาก้างเหมือนนอนตาย ความเปรียบนี้ทำให้เห็นภาพที่ชัดเจนว่าตัวละครนอนลืม-
ตาก้างและนอนตัวแข็ง ๆ ค้วย ในฉบับจีนกล่าวว่าเตียวหุยนอนลืมตาก้างอยู่ ลักษณะ
การนอนลืมตาก้างเป็นลักษณะของคนตาย เพราะปกติคนนอนหลับมักจะปิดทาสนิท ผู้แปล
จึงเพิ่มความเปรียบเข้าไปเพื่อให้เห็นภาพจน

4.4.4 เปรียบเทียบกับโรคภัยที่เกิดขึ้นกับคน ในข้อนี้มีการนำไปเปรียบ-
เทียบกับวันโรค คังตอนที่ขงเบ้งพูดกับพระเจ้าเล่าเสี้ยน

จีน : 今若內有奸邪，臣安能討賊乎？³

แปล : บัดนี้มีขุนนางทรยศอยู่ข้างใน เช่นนี้แล้วข้าพเจ้าจะคิดอ่านกำจัดศัตรูได้อย่างไร

ไทย : ตัวข้าพเจ้าชราถึงเพียงนี้แล้ว แล้วก็ได้รับสั่งพระเจ้าเล่าปี่ไว้ จึงตั้งใจทำนุ-
บำรุงแผ่นดินของพระองค์ บัดนี้ศัตรูอยู่ เหมือนวันโรคอันมีพิษกำเริบอยู่ในอก

¹Ló Guàn-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 2:647.

²เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 2..., หน้า 485.

³Ló Guàn-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 2:814.

ข้าพเจ้า ซึ่งข้าพเจ้าจะคิดอ่านกำจัดศัตรูภายนอกเสียนั้นเห็นชัดสน¹

ความเปรียบเทียบที่เพิ่มเข้ามาในฉบับไทยเป็นการเปรียบเทียบศัตรูในราชสำนักที่คอยยุยงให้เสียการเสวยงานเหมือนกับวันโรคที่กำลังมีพิษกำเริบอยู่ในอก วันโรคเป็นโรคชนิดหนึ่งเกิดที่ปอดหรือทรวงอก, โบราณเรียกว่าผีในท้อง ความเปรียบเทียบนี้เป็นความเปรียบเทียบที่ผู้แปลเพิ่มเข้ามาในเรื่องเพื่อให้เห็นภาพได้ชัดเจน เพราะการที่ภายในร่างกายมีโรคภัยร้ายแรงอยู่จะไปทำการภายนอกนั้นเป็นการลำบาก และยังเป็นความเปรียบเทียบที่เพิ่มเข้ามาได้เหมาะสมกับเนื้อเรื่องเป็นอย่างดี

4.4.5 เปรียบเทียบกับบุคคล ในข้อนี้มีการนำไปเปรียบเทียบกับสตรี คนไข้ คนจักษุมืด คนมีทรัพย์กับคนไร้ทรัพย์ คนตกน้ำ คนโง่ และบุคคลกลืนแก้วอันทิพย์ไว้ในท้อง

4.4.5.1 เปรียบเทียบกับสตรี ตอนที่จูล่งพบกับบั้นเจิ้ง

จีน : 雲以鎗指之曰：『吾饒汝性命回去！快教郭淮趕來！』²

แปล : จูล่งเอาทวนชี้ไปแล้วพูดว่า "กูจะให้ท่านชีวิตมึงกลับไป แล้วจงเร่งไปเรียกโกณูยกให้รีบมา"

ไทย : จูล่งซบม้าสะอึกเข้าไปเอาปลายทวนจ่อหัวอกไว้แล้วจึงว่า แม้จะฆ่ามึงเสีย บัดนี้ก็เหมือนฆ่าสตรีหาต้องการไม้ กูปล่อยเสียให้ท่านชีวิต แล้วมึงเร่งกลับไปบอกให้นายมึงรีบยกมาสู้กับกู เถิดกูจะคอยทำอยู่³

ความเปรียบเทียบที่เพิ่มเข้ามาในฉบับไทยเป็นการเปรียบเทียบตัวละครว่าเหมือนกับสตรี ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบตัวละครที่หมดหนทาง หรือพ่ายแพ้เสียที่แก่คู่ต่อสู้แล้ว ดังนั้นความเปรียบเทียบนี้จึงมีความหมายในทำนองคุณก เพราะสตรีเป็นเพศที่อ่อนแอและมักจะถูกรังแกได้ง่าย จะเห็นได้ว่าในฉบับจีนนั้นไม่มีความเปรียบเทียบ

¹ เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 2..., หน้า 796.

² Ló Guàn-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 2:772.

³ เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 2..., หน้า 723-724.

4.4.5.2 เปรียบเทียบกับคนไข คังตอนที่กัวเต๋าศึกกับอ้วนก่า

จีน : 郭圖謂譚曰：『來日盡驅百姓當先，以軍繼其後，與曹操決一死戰』譚從其言。¹

แปล : กัวเต๋าศึกกับอ้วนก่าว่า "พรุ่งนี้จึงเกณฑ์เอาราษฎรให้สิ้นเชิงยกเป็นกองหน้าให้ทหารทั้งปวงตามไปข้างหลัง ไปรบแบบสู้ตายกับโจโฉสักครั้ง" อ้วนก่าเห็นชอบด้วยกับคำพูดนี้

ไทย : กัวเต๋าศึกว่าแกอ้วนก่าว่า ซึ่งเราให้ไปอ่อนน้อมโจโฉก็ไม่ยอม บัดนี้ตัวเราก็ก้าวอยู่ที่แคบซัดสน เหมือนหนึ่งคนไขหนักหมอคาควันตายอยู่แล้ว จำจะคิดอ่านเอายาทั้งปวงประสมกันเข้าวางคูกูอีกครั้งหนึ่ง แม้อุขชอบโรคก็จะคลายหาไม่ก็จะตาย ขอให้ท่านเกณฑ์เอาชาวเมืองให้สิ้นเชิงยกเป็นกองหน้า ท่านจงคุมทหารทั้งปวงยกเป็นกองหน้าไปรบด้วยโจโฉอีกครั้ง อ้วนก่าเห็นชอบด้วย²

ความเปรียบเทียบที่เพิ่มเข้ามาในฉบับไทยเป็นการเปรียบเทียบตัวละครที่มีสภาพลำบากยากเข็ญ เหมือนกับคนไขหนักที่หมอคาควันที่จะตายไปแล้ว หรือหมายถึงคนไขที่มีอาการหนักมาก ความเปรียบเทียบนี้เป็นการเปรียบเทียบที่ผู้แปลเพิ่มเข้ามาในเรื่องเพื่อให้เห็นภาพว่าตัวละครมีความลำบากยากเข็ญมากจริง ๆ และเป็นความเปรียบเทียบที่ช่วยสนับสนุนให้ผู้อ่านมีความเห็นคล้อยตามหรือมีอาการร่วมกับผู้แปลไปด้วย

4.4.5.3 เปรียบเทียบกับคนจ๊กมิด คังตอนที่โจโฉพูดกับคนถือ

หนังสือของเตียนซี

จีน : 操大喜曰：『天使吾得濮陽也！』重賞來人，一面收拾走兵。³

แปล : โจโฉดีใจยิ่ง (หลังจากอ่านจบแล้ว) พูดว่า "ฟ้าบรรดาลจะให้เราได้เมืองปักเอี๋ยง" แล้วปูนบำเหน็จคนถือหนังสือเป็นอันมาก แล้วก็ให้จัดทัพเตรียมไว้

¹ Ló Guàn-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:267.

² เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 692.

³ Ló Guàn-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:90.

ไทย : ครั้นแจ้งในหนังสือคังนั้น โจโฉมีความยินดีหาสงสัยมิได้ จึงเอาเสื่อผ้าให้แก่ผู้ถือหนังสือมาเป็นบำเหน็จ แล้วให้ไปบอกเตียนซีว่าเราจะทำตาม โจโฉจึงว่าเราเสียดหารครั้งนี้ก็จนความคิดอยู่แล้ว และเตียนซีให้หนังสือมาว่าแก่เราคังนี้ อุปมาเหมือนจ๊กมู่มีค มีผู้มาช่วยนำทางให้ แล้วก็ให้จัดทหารเตรียมไว้¹

ความเปรียบที่เพิ่มเข้ามาในฉบับไทยเป็นการ เปรียบเทียบตัวละครที่หมกหนทางเหมือนกับคนจ๊กมู่มีคหรือคนตาบอด และเมื่อได้รับคำชี้แนะจากเตียนซีที่เขียนเป็นหนังสือมาให้คังในตัวอย่างข้างต้นแล้วก็มีสภาพเหมือนกับคนตาบอดที่มีคนคอยช่วยนำทางให้ ความเปรียบนี้เป็นความเปรียบที่ผู้แปลได้เพิ่มเข้าไปในเนื้อเรื่อง ทำให้เห็นภาพพจน์ได้ชัดเจน และยังทำให้เข้าใจเนื้อเรื่องได้ดียิ่งขึ้น เพราะในฉบับจีนเป็นการบรรยายความอย่างรวบรัดซึ่งอาจทำให้ผู้อ่านไม่เข้าใจเนื้อความได้อย่างแจ่มแจ้ง

4.4.5.4 เปรียบเทียบกับคนมีทรัพย์และคนไร้ทรัพย์ คังตอนที่

กาเซียงพูดกับเตียวลิว

จีน : 紹強盛，我以少從之，必不以我為重，操雖弱得我必喜，其宜從二也。²

แปล : อ้วนเสี้ยวนั้นมีกำลังมากอยู่แล้ว เราเอากำลังอันน้อยนิดไปเข้าค้ำกับเขา เขาย่อมไม่เห็นความสำคัญของเรา อันโจโฉนั้นมีกำลังน้อย หากได้เราไว้ย่อมมีความยินดี ทำตามประการหลังจะเหมาะกว่า

ไทย : โจโฉมีทหารน้อย แต่มีสติปัญญากว้างขวางจะทำการสงครามแห่งใดก็ย่อมมีชัยชนะมากกว่าแพ ซึ่งท่านคิดเกรงอ้วนเสี้ยวจะไปเข้ากับอ้วนเสี้ยวซึ่งมีทหารมากนั้น อุปมาเหมือนคนมีทรัพย์มาก ท่านจะเอาทรัพย์ไปให้ เห็นอ้วนเสี้ยวจะไม่มีควมยินดี อันโจโฉนั้น เหมือนคนไร้ทรัพย์ เอาทรัพย์ไปให้แต่น้อยก็มีความยินดีเป็นอันมาก³

¹ เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 221.

² Ló Guān-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 2:185.

³ เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 464.

ความเปรียบที่เพิ่มเข้ามาในฉบับไทยในตัวอย่างข้างต้นนี้มี 2 ความเปรียบ
 ความเปรียบแรกเป็นการ เปรียบเทียบฝ่ายที่มีทหารจำนวนมากมายเหมือนคนมีทรัพย์มาก
 ความเปรียบที่สองเป็นการ เปรียบเทียบฝ่ายที่มีทหารจำนวนน้อยเหมือนกับคนไร้ทรัพย์
 ความเปรียบทั้งสองความเปรียบเป็นการ เปรียบเทียบทหาร เหมือนกับทรัพย์สมบัติอย่าง-
 หนึ่ง ความเปรียบนี้เป็นความเปรียบที่เพิ่มเข้าไปได้เหมาะสมกับเนื้อเรื่องเป็นอย่างดี

4.4.5.5 เปรียบเทียบกับคนตกน้ำ ดังตอนที่โจโฉพูดกับกวนอู

จีน : 曹操兵敗勢危，到此無路，望將軍以昔日之情為重。¹

แปล : ข้าพเจ้าโจโฉแตกทัพพ่ายแพ้ลำบากยิ่ง บัดนี้หมดหนทางแล้ว หวังว่าท่านขุนพล
 จะเห็นความสัมพันธ์แตกก่อนเป็นสำคัญ

ไทย : บัดนี้ตัวเราเข้าตาจนเหมือนคนตกน้ำ แล้วไปต่อสู้อันไหน ๆ จงเห็นไมตรีเราซึ่ง
 ใค้อ่อนวอน ท่านจงปล่อยเราให้พ้นภัยเถิด²

ความเปรียบที่เพิ่มเข้ามาในฉบับไทยเป็นการ เปรียบเทียบสภาพของตัวละคร
 ที่หมดหนทาง หรืออยู่ในภาวะคับขันเหมือนกับคนตกน้ำ คนที่ตกน้ำมักมีอาการ หุนหุนราย
 กระเสือกกระสนคืบรนเพราะต้องการให้คนอื่นช่วยตนเองไม่ให้จมน้ำ เป็นสภาพที่คับขัน
 และเป็นสภาพที่ต้องการความช่วยเหลืออย่างรวดเร็ว ความเปรียบนี้เป็นความเปรียบ
 ที่เพิ่มเข้าไปเพื่อให้มองเห็นภาพอย่างชัดเจน

4.4.5.6 เปรียบเทียบกับคนโง่ ดังตอนที่จิงโหยพูดกับทหาร

ทั้งปวง

จีน : 人皆謂鄧艾有能，今日觀之，乃庸才耳！³

แปล : คนทั้งปวงว่าเตงงายมีปัญญาความสามารถ วันนี้ได้เห็นจึงรู้ว่าเป็นคนธรรมดา ๆ
 นี้เอง

¹Ló Guàn-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:401.

²เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 989.

³Ló Guàn-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 2:937.

ไทย : คนทั้งปวงสรรเสริญเตงงายว่ามีปัญญาความคิดมากนัก แต่ก่อนเราคิดว่าจริง
มาบัดนี้เราเห็นเตงงายคิดอ่านทำการทั้งปวงดังหนึ่งคนโง่หาปัญญาไม่ได้¹

ความเปรียบที่เพิ่มเข้ามาในฉบับไทยเป็นการ เปรียบเทียบตัวละครที่ไม่มีสติปัญญา
ไม่มีความคิดเหมือนกับคนโง่ คนโง่เป็นบุคคลที่มีสติปัญญาน้อย ความคิดความอ่านก็ไม่

4.4.5.7 เปรียบเทียบกับบุคคลสิ้นแก้วอันเป็นทิพย์ไว้ในห้อง
คังตอนที่โจโฉพูดกับเล่าปี่

จีน : 夫英雄者，胸懷大志，腹有良謀，有包藏宇宙之機
，吞吐天地之志者也。²

แปล : อันผู้ที่จะเป็นวีรบุรุษนั้น จิตใจต้องกว้างใหญ่ คิดสิ่งใดก็มีกลอุบายอันเยี่ยมยอด
มีสติปัญญารู้ทั่วไปในจักรวาล เป็นผู้มีความคิดอ่านกลืนฟ้าคายดินได้

ไทย : อันผู้มีสติปัญญานั้น ถ้าจะคิดสิ่งใดก็กว้างขวางโอบอ้อมอารี อุปมาเหมือนบุคคล
กลืนแก้วอันเป็นทิพย์ไว้ในห้อง ถ้าไปสถานที่ใดถึงเวลาค่ำมืดก็เลิกสอดส่องไป
ด้วยรัศมีแก้ว³

ความเปรียบที่เพิ่มเข้ามาในฉบับไทยเป็นการ เปรียบเทียบตัวละครที่มีสติปัญญา
ว่าต้องเป็นคนกว้างขวางและโอบอ้อมอารี เหมือนกับบุคคลสิ้นแก้วอันเป็นทิพย์ไว้ในห้อง
ถ้าไปสถานที่ใดถึงเวลาค่ำมืดก็เลิกสอดส่องไปด้วยรัศมี ซึ่งเป็นความเปรียบที่ให้ภาพอย่าง
ชัดเจน

4.5 เปรียบเทียบกับธรรมชาติ

การเปรียบเทียบกับธรรมชาติมีหลายลักษณะ ได้แก่ เปรียบเทียบกับสิ่งที่เกิดขึ้น
ตามธรรมชาติ เปรียบเทียบกับปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ และเปรียบเทียบกับสิ่งเหนือ
ธรรมชาติ

¹ เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 2..., หน้า 1035.

² Ló Guàn-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:170.

³ เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 425.

4.5.1 เปรียบเทียบสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ สิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ
ที่นำไปเปรียบในข้อนี้ได้แก่ พระอาทิตย์พระจันทร์, แฉ่นดิน, ไฟ, แฉ่นดินแฉ่นฟ้า, ชาติ
ในข้อนี้รวมถึงที่นาเกลือด้วย

4.5.1.1 เปรียบเทียบพระจันทร์และพระอาทิตย์ ดังตอนที่
ลิอินพูดกับมาเฉียว

จีน : 『日中則昃，月滿則虧』：此天下之常理也，今將
軍與曹操有殺父之讎，而隴西又有切齒之恨。¹

แปล : "ดวงอาทิตย์ร้อนเมื่อเที่ยงแล้วก็ต้องเย็นลงเมื่อบ่าย พระจันทร์เต็มดวงแล้วก็
ต้องมีมืด" อันนี้เป็นธรรมดาโลก ความแค้นที่โจโฉฆ่าบิดาของท่านนั้นเป็น
ความแค้นที่ท่านต้องชำระสะสาง

ไทย : อันดวงอาทิตย์นั้น ถ้าถึงกำหนดเที่ยงเมื่อใดรัศมีนั้นก็ล้าร่อนนัก อันพระจันทร์
เล่าก็มีแสงสว่างบริสุทธิ์เมื่อวันเพ็ญ ครั้นแรมลงรัศมีนั้นก็โรยร่วงทุกวัน อันนี้
เป็นธรรมดาโลกบุรุษ บัดนี้ตัวท่านยังหนุ่มอยู่ เหมือนพระจันทร์วันเพ็ญ และ
พระอาทิตย์เมื่อเที่ยง ทั้งรูปก็สมเป็นทหารพอจะคิดการสืบ ๆ ไป ฝ่ายโจโฉ
ซึ่งฆ่าบิดาท่านก็ตั้งใจจะแก้แค้นให้ได้²

ความเปรียบที่เพิ่มเข้ามาในฉบับไทยเป็นการ เปรียบเทียบวัยหนุ่มของตัวละคร
เหมือนกับพระจันทร์วันเพ็ญและพระอาทิตย์เมื่อเที่ยง พระจันทร์วันเพ็ญเป็นวันที่พระจันทร์
ขึ้นเต็มดวง พระอาทิตย์เมื่อเที่ยงก็เป็นเวลาที่พระอาทิตย์ฉายแสงกล้าที่สุด ลักษณะของ
พระจันทร์วันเพ็ญและพระอาทิตย์เมื่อเที่ยงเป็นลักษณะของความสมบูรณ์เต็มที่และวัยหนุ่ม
ก็เป็นช่วงวัยที่สมบูรณ์เต็มที่ของคนเหมือนกัน ดังนั้นจึงได้นำมาเปรียบเทียบกัน

4.5.1.2 เปรียบเทียบกับแฉ่นดิน ดังตอนที่บรรยายการต่อสู้ของ
ทหารโจโฉ กับทหารของกุกกี

¹Ló Guàn-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 2:524.

²เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 2..., หน้า 222.

จีน : 郭汜引軍殺到，操急令曹仁迎敵，三路軍馬，勢不可當，夏侯惇抵敵呂布不住，飛馬回陣。¹

แปล : กุยกี่นำทหารรุกรบเข้ามา โจโฉสั่งให้โจหยินเข้ารบด้วย ทหารม้าที่เข้ามาสามทาง ดังนั้นสถานการณ์จึงคับขัน แสหัวคันทันทีพลไปไม่อยู่ก็ควมมากลำบากฐานทัพ

ไทย : แลกุยกี่ก็ซบมาคุมทหารเข้ารบทางด้านซ้าย โจโฉจึงให้โจหยินคุมทหารเข้ารบด้วยกุยกี่เป็นสามารรถ เสียงทหารทั้งสองฝ่ายอื้ออึงเอิกเกริกคั้งแผ่นดินจะถล่ม แสหัวคันทันทีเห็นว่ากำลังนั้นน้อยกว่าลิไปก็ซบมาหนี²

ความเปรียบที่เพิ่มเข้ามาในฉบับไทยเป็นการเปรียบเทียบเสียงของทหารทั้งสองฝ่ายที่ส่งเสียงคั้งอื้ออึงเหมือนกับแผ่นดินจะถล่ม ความเชื่อของคนไทยนั้นเชื่อว่าหากแผ่นดินถล่มแล้วต้องมีเสียงคั้งสนั่นหวั่นไหว เพราะแผ่นดินเป็นพื้นที่ที่กว้างใหญ่ไพศาล หากมีอะไรเกิดกับแผ่นดินก็ย่อมเป็นเรื่องใหญ่ เสียงที่เกิดก็ย่อมมีเสียงคั้งสนั่นหวั่นไหว ความเปรียบนี้เป็นความเปรียบที่ผู้แปลเพิ่มเข้ามาเพื่อให้เห็นภาพที่ชัดเจน

4.5.1.3 เปรียบเทียบไฟ ความเปรียบที่นำไปเปรียบเทียบกับไฟในข้อนี้มีการนำไปเปรียบกับเพลิงเผาในหัวใจ คั้งตอนที่พรรณาสภาวะจิตใจของเตียวหุยเมื่อถูกทหารเจียมหงันคำ

จีน : 城上衆軍百般痛罵，張飛性急，幾番殺到平橋，要過護城河，又被亂劍射回。³

แปล : ทหารที่อยู่บนเชิงเนินร้องคำอย่างขยาบช้า เตียวหุยโกรธยิ่งนัก รีบรุกเข้าไปที่สะพานหวังจะข้ามคูเมืองไป ก็ถูกเกาทัณฑ์ระดมยิงจนต้องถอยกลับ

ไทย : ทหารเจียมหงันซึ่งอยู่บนหน้าที่ก็มีไค้อออกมาต่อสู้แต่ร้องคำเตียวหุยออกมาด้วยคำขยาบช้าเป็นอันมาก เตียวหุยยิ่งโกรธคั้งเพลิงเผาในหัวใจ จะซบมารุกเข้าไปก็คิดคูเมืองอยู่เข้าไปมิได้⁴

¹ Ló Guàn-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:46.

² เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 107.

³ Ló Guàn-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 2:508.

⁴ เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 2..., หน้า 185.

ความเปรียบที่เพิ่มเข้ามาในฉบับไทยเป็นการเปรียบเทียบสภาวะจิตใจของตัวละครที่โกรธว่าเหมือนกับมีเพลิงเผาในหัวใจ เมื่อเวลาที่เรามีความโกรธจะรู้สึกว่าร้อนรุ่มอึดอัดอยู่ในใจ ผู้แปลจึงเพิ่มความเปรียบว่าโกรธเหมือนมีเพลิงเผาในหัวใจ จะเห็นได้ว่าในฉบับจีนนั้นกล่าวแต่เพียงว่าเตียวหุยโกรธเป็นอย่างยิ่ง ไม่มีการเปรียบเทียบแต่อย่างใด ในภาษาไทยมักจะเปรียบเทียบความโกรธกับไฟ ผู้แปลจึงเพิ่มความเปรียบนี้เข้าไปในเรื่อง

ความเปรียบที่นำไปเปรียบเทียบกับไฟนี้ยังมีการนำไปเปรียบเทียบกับผลของไฟไหม้ คือ เปรียบว่าค่าเหมือนไฟไหม้ ดังตอนที่พรรณนาธารน้ำเอ็ดสวน

จีน : 正南有一泉，人若濺之在身，手足皆黑而死名曰黑泉。¹

แปล : ตรงไปทางใต้มีธารสายหนึ่ง ถ้าผู้ใดถูกน้ำกระเซ็นตอ้งตัว มือเท้าจะดำไปสิ้นแล้วก็จะตาย ธารนั้นชื่อ เอ็ดสวน

ไทย : ธารสามชื่อ เอ็ดสวน สีนํานั้นดำ ถ้าผู้ใดลงอาบกิน ตัวก็ดำเหมือนไฟไหม้ เจ็บปวดเป็นกำลังจนขาดใจตาย²

ความเปรียบที่เพิ่มเข้ามาในฉบับไทยเป็นการเปรียบเทียบสีผิวของร่างกายคนที่ลงไปอาบกินน้ำในธาร เอ็ดสวนว่ามีสีดำเหมือนไฟไหม้ ผิวกายของคนเราเมื่อถูกไฟไหม้จะมีสีดำ

4.5.1.4 เปรียบเทียบกับแผ่นดินแผ่นดินฟ้า ดังตอนที่พระเจ้าเล่าปี่พูดกับจูถักกิ้น

จีน : 先生大怒曰：『殺吾弟之雠，不共戴天！欲朕罷兵，除死方休！』³

¹ Ló Guàn-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 2:714.

² เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 2..., หน้า 613.

³ Ló Guàn-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 2:652.

- แปล : พระเจ้าเล่าปี่โกรธหนักจึงว่า "ความแค้นที่มันฆ่าน้องชายของเราเนี่ย จะร่วมโลกเดียวกันไม่ได้ ซึ่งจะให้เลิกทัพวางอาวุธนั้น สู้ตายเสียยังจะดีกว่า"
- ไทย : พระเจ้าเล่าปี่ได้ยินดังนั้นโกรธหนักจึงว่า ศัตรูฆ่าน้องเราเสียครั้งนี้เรามีความแค้นเท่าแผ่นดินแผ่นดินฟ้า เราจะยกทัพมาแก้แค้นให้ได้ เรามีชีวิตอยู่ทุกราบใครจะไม่ถอยทัพกลับเลย ถ้าเราตายแล้วทัพนี้จึงจะกลับ¹

ความเปรียบที่เพิ่มเข้ามาในฉบับไทยเป็นการเปรียบเทียบสภาวะจิตใจของตัวละครว่ามีความโกรธมากมายใหญ่หลวงเท่ากับแผ่นดินแผ่นดินฟ้า แผ่นดินแผ่นดินฟ้า หรือดินและฟ้า เป็นสิ่งที่กว้างใหญ่ไพศาลมาก การที่นำความรู้สึกโกรธแค้นไปเปรียบเทียบทำให้เห็นว่าความโกรธแค้นนั้นมีมากมายยิ่งนักจะเห็นได้ว่าในฉบับจีนไม่ได้กล่าวถึงความเปรียบนี้เลย

4.5.1.5 เปรียบเทียบกับธาตุ คังตอนที่ขงเบ้งพูดกับจิวยี่

- จีน : 孔明索紙筆，屏退左右，密書十六字曰：谷破曹公，宜用火攻，萬事俱備，只欠東風。寫畢，遞與周瑜曰：『此都督病源也』²

แปล : ขงเบ้งขอกระดาษและพู่กัน แล้วให้ทหารซ้ายขวาออกไป จึงเขียนอักษรลับ สิบหกตัวความว่า : ปรายโจโฉต้องไฟ การทุกอย่างเตรียมพร้อมแล้วขาดแต่เพียงลมตะวันออกเท่านั้น เขียนเสร็จแล้วก็ยื่นให้จิวยี่พาดังว่า "นี่เป็นสาเหตุของความเจ็บป่วยของท่าน"

ไทย : ขงเบ้งจึงให้ขับคนทั้งปวงออกไปเสีย เอาพู่กันมาเขียนอักษร สิบหกตัวเป็นใจความว่า ซึ่งจะคิดกำจัดโจโฉนั้นก็จัดแจงการไว้ทุกสิ่งแล้ว เพื่อหวังจะเอาเพลิงเผากองทัพโจโฉเสีย ยังขาดอยู่แต่ลมสลาตันซึ่งมีไค้พัดมาสมความคิดท่านเท่านั้น ครั้นเขียนแล้วก็ส่งให้จิวยี่แล้วว่า อันโรคซึ่งป่วยนี้ อุปมาเหมือนธาตุทั้งสี่ในกายท่าน อันธาตุดินธาตุน้ำปกคิอยู่ แต่ธาตุลมกับ

¹ เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 2..., หน้า 494.

² Ló Guàn-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:389.

เพลิงนั้นหย่อน ถ้าลมพัดมากต้องเพลิงกำเริบขึ้นกล้าแล้วโรคท่านก็จะหาย¹

ความเปรียบเทียบที่เพิ่มเข้ามาในฉบับไทยเป็นการเปรียบเทียบอาการป่วยของตัวละครว่าเหมือนกับธาตุทั้งสี่ในร่างกายไม่สมดุลย์กัน ธาตุในที่นี้หมายถึง สิ่งที่ดีว่าเป็นส่วนสำคัญที่คุมกันเป็นร่างของสิ่งทั้งหลาย โดยทั่ว ๆ ไปเชื่อว่ามี 4 ธาตุ ได้แก่ ธาตุดิน ธาตุน้ำ ธาตุลม ธาตุไฟ² และธาตุที่ไม่สมดุลย์กันในความเปรียบก็คือ ธาตุลมและไฟหย่อนหรืออ่อนเกินไปจึงทำให้ป่วยไข้ ธาตุทั้งสองชนิดที่น้อยเกินไปก็คือลมและไฟ ซึ่งเป็นสิ่งที่ต้องการนำมาใช้ในการทำศึกกับศัตรู ความเปรียบนี้เป็นความเปรียบที่ผู้แปลเพิ่มเข้ามาในเรื่องเพื่อให้เห็นภาพได้ชัดเจน และยังทำให้เข้าใจเนื้อเรื่องได้ง่ายยิ่งขึ้นเพราะในฉบับจีนเป็นการบรรยายอย่างรวบรัด ไม่มีความเปรียบเหมือนอย่างในฉบับไทย ซึ่งถ้าไม่ขยายความอาจทำให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องได้ยาก ดังนั้นผู้แปลจึงเพิ่มความเปรียบเข้าไป และความเปรียบนี้ยังเป็นความเปรียบที่คนไทยเข้าใจกันโดยทั่วไป เพราะเป็นความเชื่อของคนไทยเกี่ยวกับเรื่องธาตุที่ประกอบเป็นร่างของสิ่งต่าง ๆ -----

4.5.1.6 เปรียบเทียบกับที่นาเกลือ ตอนที่บรรยายภูมิอากาศขณะขงเบ้งออกรบกับโจโฉ

จีน : 是時十二月終，果然天降大雪。妾維引軍出，越吉引鐵車兵來。³

แปล : ขณะนั้นเป็นเวลาปลายเดือนสิบสอง จึงมีหิมะตกลงมาเป็นอันมาก เกียงฮุยนำทหารออกรบ ออกศึกก็นำทหารขีบรถเหล็กออกมาสู้

ไทย : ขณะเมื่อขงเบ้งทำการนั้นเป็นเวลาเทศกาลเดือนยี่น้ำค้างลง แลไม่เห็นดินเหมือนที่นาเกลือ ครั้นเวลาใกล้รุ่ง ขงเบ้งจึงให้เกียงฮุยคุมทหารออกจากค่ายตรงไปกองทัพเสเกียง ออกศึกเห็นดังนั้นก็คุมทหารเกวียนเหล็กยกออกรบ⁴

¹เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 964.

²พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2525, หน้า 417.

³Ló Guàn-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 2:757.

⁴เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 2..., หน้า 693.

ความเปรียบที่เพิ่มเข้ามาในฉบับไทยเป็นการพรรณนาเปรียบเทียบสภาพดินฟ้าอากาศที่มีคิ้ว เพราะน้ำค้างลง ทำให้เห็นพื้นดินเหมือนที่นาเกลือ ความเปรียบนี้เป็นการบรรยายภาพว่าเมื่อมีน้ำค้างลงหนัก ๆ ทำให้สภาพอากาศรอบตัวนั้นมีคิ้ว และเมื่อมองเห็นพื้นดินก็เห็นพื้นดินเป็นสีเขียวชุ่ม ๆ มีว ๆ จึงเปรียบว่าเหมือนที่นาเกลือเพราะที่นาเกลือนั้นมีสีเขียว ความเปรียบนี้เป็นการเปรียบเทียบที่ผู้แปลเพิ่มเข้าไปในเนื้อเรื่องเพื่อให้เห็นภาพที่ชัดเจน เนื้อความในตอนนี้จะเห็นได้ว่าเมื่อแปลเป็นฉบับไทย ผู้แปลได้คัดแปลงเนื้อความให้เข้ากับสภาพภูมิอากาศของไทย เพราะในฉบับจีนกล่าวว่า เป็นเดือนสิบสอง และเป็นขณะที่หิมะตกหนัก เมื่อแปลเป็นฉบับไทยผู้แปลได้เปลี่ยนเนื้อความเป็นเดือนยี่หรือเดือนสองของไทยซึ่งตกประมาณเดือนมกราคม อันเป็นฤดูหนาวและเป็นขณะที่มีน้ำค้างตกมาก ทำให้ไม่เห็นพื้นดินจึงเปรียบว่าเหมือนที่นาเกลือดังในตัวอย่าง การที่ผู้แปลได้เปลี่ยนแปลงเนื้อความตอนนี้ก็เพราะว่าประเทศไทยไม่มีหิมะตกในฤดูหนาว ผู้แปลเกรงว่าคนไทยจะอ่านแล้วไม่เข้าใจ เพราะไม่รู้จักหิมะซึ่งเป็นปรากฏการณ์ทางธรรมชาติของประเทศจีน จึงเปลี่ยนว่า "เหมือนที่นาเกลือ" ซึ่งมีลักษณะชาวเหมือนแผ่นดินที่ปกคลุมด้วยหิมะ

4.5.2 เปรียบเทียบปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ ปรากฏการณ์ธรรมชาติที่นำมาเปรียบในข้อนี้ คือ ห่าฝน ดังตอนที่อุกกาบาตชนกับพื้นผิวของจิตใจในจดหมายจีน : 伏聞丞相：誠心待物，虛懷納士，蓋願率眾歸降。¹

แปล : ข้าพเจ้าได้ยินว่าท่านมหาอุปราชเป็นคนจริงใจ สุจริต ถ่อมตัวและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ข้าพเจ้าจึงปรารถนาจะนำทหารมาสวามิภักดิ์ด้วยท่าน

ไทย : ได้ยินกิตติศัพท์ว่าท่านมีใจกรุณาต่อสัตว์เหมือนหนึ่งญาติพี่น้อง คนทั้งปวงเข้าพึ่งพาได้อยู่เย็นเป็นสุข อุปมาดังห่าฝนอันตกลงมาชุ่มขึ้นแผ่นดินอยู่ฉะนั้น บัดนี้ข้าพเจ้าจะไปคำนับยังมีได้ ด้วยจิวอี้ให้ไปอยู่ที่ป่วยอยู่เป็นสาหัส แม้อายุคลาญแล้วได้ช่องเมื่อใดข้าพเจ้าจึงจะเอาเสบียงอาหารบรรทุกเรือลอบหนีมาหา

¹ Ló Guān-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:376.

ท่านให้จงได้¹

ความเปรียบที่เพิ่มเข้ามาในฉบับไทยเป็นการ เปรียบเทียบสภาพความเป็นอยู่ ที่เป็นสุข เพราะความมีเมตตากรุณาของผู้เป็นใหญ่ เหมือนกับहांณที่ตกลงมาทำให้แผ่นดินชุ่มชื้น ความเปรียบนี้เป็นการ เปรียบเทียบผู้ใหญ่ที่มีความเมตตากรุณาว่า เหมือนกับहांณ และเปรียบผู้น้อยที่ได้รับความเมตตากรุณาว่าเหมือนแผ่นดินที่ชุ่มชื้นด้วยไคร้รับฝน ความเปรียบนี้เป็นความเปรียบที่คนไทยโดยทั่วไปเข้าใจได้ง่าย เพราะเป็นปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่คนไทยรู้จักเป็นอย่างดี

4.5.3 เปรียบเทียบกับสิ่งเหนือธรรมชาติ สิ่งเหนือธรรมชาติที่นำมาเปรียบในข้อนี้คือ เทวดา ดังตอนที่เล่าปี่รำพึงในใจเมื่อเห็นลิ้อ²

จีน : 身如古相之狀，知是異人，優禮相待。²

แปล : ร่างกายเหมือนคนสน (ในใจ) ก็รู้ว่าไม่ใช่คนธรรมดา จึงได้ปฏิบัติต่อลิ้ออย่างมีมารยาท

ไทย : พระเจ้าเล่าปี่แลเห็นลิ้อ คิดว่าตาคนนี่แก่นัก อายุยืนเหมือนเทวดา³

ความเปรียบที่เพิ่มเข้ามาในฉบับไทยเป็นการ เปรียบเทียบตัวละครที่มีอายุมาก หรืออายุยืนเหมือนกับเทวดา เทวดาเป็นสิ่งเหนือธรรมชาติที่เชื่อกันว่าเป็นบุคคลที่ไม่ตาย ผู้แปลจึงได้นำตัวละครที่มีอายุยืนไปเปรียบกับเทวดา

4.6 เปรียบเทียบกับสถานการณ์

ความเปรียบที่นำไปเปรียบเทียบกับสถานการณ์ หมายถึงความเปรียบที่นำสิ่งใดสิ่งหนึ่งไปเปรียบเทียบกับเหตุการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งอาจจะเป็นเหตุการณ์ที่คนเป็นผู้กระทำ หรือเป็นเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับคน หรือเป็นเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งของต่าง ๆ ความเปรียบที่นำไปเปรียบเทียบกับสถานการณ์ได้แก่

¹เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 938.

²Ló Guān-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 2:648.

³เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 2..., หน้า 490.

4.6.1 เปรียบเทียบว่าเหมือนนอยูกกลางทะเล ดังตอนที่เล่าปี่พบกับซุนเชียน

จีน : 玄德曰：『吾今兩弟不知存亡，妻小失散為之奈何？』¹

แปล : เขียนเต็ก (เล่าปี่) พูดว่า "ข้าพเจ้าไม่ทราบว่าบัดนี้น้องชายเรายังอยู่หรือว่าตาย ครอบครัวก็กระจัดกระจายล้มหาย มีรูจะทำอย่างไรดี?"

ไทย : เล่าปี่จึงว่า กวนอู เคียวหยู น้องเราจะตายหรือจะหนีไปแห่งใดก็มีได้แจ้งตัวเราบั้คดีก็มีได้มีที่พึ่ง เหมือนว่านอยูกกลางทะเล²

ความเปรียบเทียบที่เพิ่มเข้ามาในฉบับไทยเป็นการเปรียบเทียบสภาพของตัวละครที่ไม่มีที่พึ่ง, หลุดลอยแคว้งคว้างเหมือนนอยูกกลางทะเล ทะเลเป็นห้วงน้ำที่กว้างใหญ่ หากต้องตกนอยูกกลางทะเลจะรู้สึกแคว้งคว้าง หากที่ยึดมิได้ ผู้แปลจึงได้นำสภาพที่ไม่มีหลักยึดไม่มีที่พึ่งเหมือนกับนอยูกกลางทะเล ความเปรียบเทียบนี้เป็นการเปรียบเทียบที่ผู้แปลได้เพิ่มเข้ามาในเรื่องเพื่อให้ผู้อ่านได้เห็นภาพและเข้าถึงเนื้อเรื่องได้มากยิ่งขึ้น ทั้งยังเป็นความเปรียบเทียบที่เข้าใจง่ายและเหมาะสมกับเนื้อเรื่องที่คงการจะเปรียบเทียบเป็นอย่างดียิ่ง

4.6.2 เปรียบเทียบว่าเหมือนหนามเหน็บอก ดังตอนที่กุยแกพบกับโจโฉ

จีน : 嘉曰：徐州呂布，實心腹大患，今紹北征公孫瓚，我當乘其表出，先取呂布，掃除東南，然後圖紹乃為上計。³

แปล : กุยแกพูดว่า ลิโป้เป็นศัตรูที่สำคัญ บัดนี้อ้วนเสี้ยวยกทัพตีกองทัพของซุนจันทางเหนือ เราควรถือโอกาสยกทัพไปกำจัดลิโป้ทางตะวันออกเฉียงใต้ให้ราบคาบก่อน แล้วคอยคิดการกำจัดอ้วนเสี้ยวต่อไป

ไทย : กุยแกจึงว่า ซึ่งหนามตั้งแทะลิโป้ไว้นั้น ข้าพเจ้าคิดเห็นว่าลิโป้เป็นคนเขยิบเข้า มิได้รู้จักคุณท่าน ทุกวันนี้ลิโป้คิดจะทำร้ายท่าน แต่ยังมีได้ที่ อุปมาเหมือนหนามเหน็บอก ในอกท่าน บัดนี้อ้วนเสี้ยวยกไปตีกองทัพซุนจัน ถ้าท่านจะยกไปรบเอา

¹ Ló Guàn-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1: 151.

² เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 378.

³ Ló Guàn-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1: 148.

เมืองอ้วนเสี้ยวก็เห็นจะได้โดยง่าย แต่เกรงอยู่ว่าลิโป้จะยกมาตีเอาเมือง
ฮูโต๋ ขอท่านยกทัพไปกำจัดลิโป้ซึ่งเป็นศัตรูฝ่ายตะวันออกให้ราบคาบ¹

ความเปรียบที่เพิ่มเข้ามาในฉบับไทยเป็นการเปรียบเทียบสภาพของตัวละคร
ที่มีศัตรูปองร้ายอยู่ เหมือนกับมีหนามหนึบอยู่ในอก หนามเป็นของแหลมคม หากถูกทิ่ม
แทงก็จะได้รับความเจ็บปวดทุกข์ทรมาน การที่มีศัตรูคอยปองร้ายอยู่เป็นสภาพที่เป็นทุกข์
ทรมาน เพราะต้องระมัดระวังตนเองอยู่ตลอดเวลา ผู้แปลจึงนำสภาพที่เป็นทุกข์ของตัว
ละครไปเปรียบเทียบกับสภาพที่มีหนามหนึบอยู่ในอก

4.6.3 เปรียบเทียบว่าเหมือนเดินอยู่ในจัน คังตอนที่จงโฮยพุดกับทหาร

จีน : 會曰：『陰平小路，皆高山峻嶺，若蜀以百餘人守其險
要，斷其歸路，則鄧艾之兵皆餓死矣。』²

แปล : จงโฮยพุดว่า ทางอิมเป้งนั้นเป็นทางเล็กภูเขาสูงชันนัก ถ้าเมืองจกยก
ทหารมาแต่สักร้อยกว่าสักก็ไว้ตามจุดต่าง ๆ คอยซัดขวางทางกลับแล้วทหาร
ทั้งปวงของเตงงายก็จะอดข้าวตาย

ไทย : จงโฮยจึงบอกว่า ทางอิมเป้งนั้นเป็นซอกเขาคับแคบจำเพาะนัก จะเดินกองทัพ
ก็จะซัดสน ควหรือเตงงายคิดอ่านจะยกทหารเข้าไปทางอิมเป้งเหมือนเดินใน
จัน แม้ซัดก็ยกมาสักทางไว้มีมาก แต่สักร้อยคนก็มีอาจจะหักออกมาได้
ทหารทั้งปวงก็จะอดข้าวตาย³

ความเปรียบที่เพิ่มเข้ามาในฉบับไทยเป็นการเปรียบเทียบสภาพการเดินทัพไป
ในที่ที่ลำบากและซัดสนเหมือนกับเดินในจัน จัน หมายถึง เครื่องมือค้ำสัตว์ชนิดหนึ่ง
การเดินในจันเป็นสภาพที่เดินอย่างลำบากใจ ลำบากกาย และเป็นการเดินที่ต้องเสี่ยง
กับอันตรายที่จะเกิดขึ้น เพราะกำลังเดินอยู่ในกับดักของศัตรู

¹ เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 368.

² Ló Guān-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 2:937.

³ เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 2..., หน้า 1036.

4.6.4 เปรียบเทียบว่าเหมือนสับสุกรทำบะอ้วน คังตอนที่ม้าเฉียวค่าโจโจ

จีน : 操賊！欺君罔上，罪不容誅！害我弟父，不共戴天之讎！
吾當活捉生淡汝肉！¹

แปล : อ้ายโจรโจโจ มึงรังแกและหลอกหลวงพระเจ้าแผ่นดินโทษมึงถึงตาย แล้วยังฆ่าพ่อกับน้องชายกูเสีย แคนนี้จะอยู่ร่วมโลกกันมิได้ กูจะจับตัวมึงกินเนื้อมึงเสียทั้งเป็น ๆ

ไทย : อ้ายโจรราชสมบัติ มึงทำการหยามช้าคู่มิ่นพระเจ้าเหี้ยนเต้ โทษมึงก็ผิดเป็นอันมาก ควรจะสับให้ละเอียดยกเหมือนสับสุกรทำบะอ้วนจึงจะชอบ แล้วมึงฆ่าบิดากับน้องกูเสีย กูก็มีความแค้นนัก จะจับตัวมึงเคี้ยวเนื้อสูบเลือดกินเสียทั้งเป็นให้จงได้²

ความเปรียบเทียบที่เพิ่มเข้ามาในฉบับไทยเป็นการพรรณนาเปรียบเทียบการทำโทษศัตรูโดยการสับให้ละเอียดยกเหมือนกับการสับเนื้อสุกรทำบะอ้วน บะอ้วน หรือ บะอ่อง (ในภาษาจีนแต้จิ๋ว) หมายถึง หมูสับละเอียดทำเป็นก้อนกลม ๆ เล็ก ๆ ความเปรียบเทียบนี้ใช้คำทับศัพท์ภาษาจีนคือคำว่า "บะอ้วน" ซึ่งเป็นชื่อของอาหารชนิดหนึ่งของจีน สามก๊กเป็นเรื่องจีน ผู้แปลจึงเพิ่มความเปรียบเทียบที่มีเนื้อหาสะท้อนวัฒนธรรมเกี่ยวกับอาหารการกินของจีนเข้าไปในเรื่อง

4.6.5 เปรียบเทียบว่าเหมือนอยู่ในกองเพลิง คังตอนที่พรรณาสภาวะจิตใจของโลซกเมื่อเห็นขงเบ้งสั่งให้ทหารตีกลองโห่ร้อง

จีน : 就船上播鼓呐喊。魯肅驚曰：『倘曹兵齊出，如之奈何？』³

แปล : แล้วสั่งให้ในเรื่อนั้นตีกลองโห่ร้องอื้ออึงขึ้น โลซกตกใจพูดว่า "ถ้าทหารโจโจยกทัพออกมาจะทำอย่างไร?"

¹ Ló Guān-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:461.

² เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 2..., หน้า 87.

³ Ló Guān-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:369.

ไทย : ขงเบ้งจึงให้ทหารทั้งปวงตีฆ้องกลองโห่ร้องอื้ออึงขึ้น โลกเห็นคังนั้นก็ตกใจ
ตัวสั้นคางคังว่านั่งอยู่ในกองเพลิงควายมิได้รู้เหตุผล¹

ความเปรียบที่เพิ่มเข้ามาในฉบับไทยเป็นการ เปรียบเทียบสภาวะจิตใจของ
ตัวละครที่มีความตกใจจนตัวสั้นว่าเหมือนกับนั่งอยู่ในกองเพลิง ไฟเป็นของร้อนหาก
อยู่ใกล้จะรู้สึกอึดอัดร้อนรุ่มและเป็นทุกข์ ผู้แปลจึงนำสภาวะที่ตกใจไม่เป็นสุขของตัว
ละครไปเปรียบ ความเปรียบนี้เป็นความเปรียบที่ผู้แปลเพิ่มเข้ามาเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจ
สภาวะของตัวละครว่าไม่เพียงแต่ตกใจเท่านั้นแต่ยังร้อนใจด้วย

4.6.6 เปรียบเทียบว่าเหมือนกับเอาไฟไปจุดในหัวใจ คังตอนที่พรรณนา
สภาวะจิตใจของจิวยี่

จีน : 周瑜聽罷，勃然大怒，離座指北。²

แปล : จิวยี่ได้ฟังคังนั้น ก็โกรธขึ้นมาทันที ลุกจากที่นั่งชี้มือไปทางเหนือ

ไทย : จิวยี่ได้ฟังออกชื่อนางสองเกี้ยวคังนั้นก็โกรธ คังเอาเพลิงไปจุดเข้าในหัวใจ
จึงลุกขึ้นชี้มือไปฝ่ายเหนือตรงเมืองเกงจิ๋ว³

ความเปรียบที่เพิ่มเข้ามาในฉบับไทยเป็นการ เปรียบเทียบสภาวะจิตใจของ
ตัวละครที่มีความโกรธ เหมือนกับเอาเพลิงไปจุดเข้าในหัวใจ เเพลิงหรือไฟ เป็นของ
ร้อน หากนำไปจุดในหัวใจก็คังจะทำให้เกิดความร้อนรุ่มเป็นทุกข์ และเมื่อคนเรามี
ความโกรธจะมีอาการร้อนรุ่มอึดอัด คังนั้นผู้แปลจึงได้นำสภาวะจิตใจที่มีความโกรธไป
เปรียบเทียบการจุดเพลิงในหัวใจ

4.6.7 เปรียบเทียบว่าเหมือนกับเอาตะเกียบหยิบของกินในโต๊ะอาหาร
คังตอนที่กวนอูพูดกับโจโฉ

¹ เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 922.

² Ló Guàn-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:353.

³ เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 91.

จีน : 關公起身曰：『某雖不才，願去萬軍中取其首級，來獻丞相。』¹

แปล : กวนอูลุกขึ้นมาแล้วพูดว่า แม่ข้าพเจ้าจะไม่มีความสามารถ แต่ก็ขอฆ่าข้าศึกนับหมื่นไปเอาหัวมันมาให้ท่านมหาอุปราช

ไทย : กวนอูจึงว่าข้าพเจ้าก็มีฝีมืออยู่บ้าง ซึ่งว่าจะขออาสาไปตัดศีรษะเงินเหลืองมาให้ท่านเห็นจะไม่ยากนัก อุปมาเหมือนเอาตะเกียบหยิบของกินในโต๊ะ²

ความเปรียบเทียบที่เพิ่มเข้ามาในฉบับไทยเป็นการ เปรียบเทียบการที่จะไปตัดศีรษะของศัตรูว่าง่ายเหมือนกับใช้ตะเกียบหยิบของกินในโต๊ะ ตะเกียบเป็นเครื่องมือสำหรับคีบอาหาร ทำด้วยไม้หรืองาเป็นคัน เป็นคู่ ๆ การใช้ตะเกียบหยิบของกินในโต๊ะเป็นกิจวัตรที่ทำได้โดยง่าย ดังนั้นผู้แปลจึงนำไปเปรียบเทียบกับความง่าย ความเปรียบนี้เป็นความเปรียบเทียบที่ผู้แปลเพิ่มเข้าไปเพื่อทำให้อ่านแล้วเกิดภาพพจน์ เนื้อหาของความเปรียบก็เข้าใจได้ง่ายและการใช้ตะเกียบหยิบของกินก็เป็นวัฒนธรรมของคนจีน ดังนั้นการเพิ่มความเปรียบนี้เข้าไปในเรื่องจึงเหมาะสมอย่างยิ่งเพราะเรื่องสามก๊กเป็นเรื่องจีน ความเปรียบนี้ยังสะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมจีนเกี่ยวกับวิธีรับประทานอาหารว่าใช้ตะเกียบเป็นเครื่องมือในการคีบอาหาร

4.6.8 เปรียบเทียบว่าเหมือนเอายาพิษมาทำให้โรคซึ่งเป็นไข้ขึ้นหาย
 ดังตอนที่พรรณนาสภาวะจิตใจของจิวยี่ เมื่อจิวยี่ได้ฟังคำพูดของซงเบ้งที่จะช่วยเรียกลมให้

จีน : 瑜聞言大喜，翼然而起。便傳令差五百精壯軍士，往南屏山築壇。³

แปล : จิวยี่ได้ยินคำพูดก็ดีใจยิ่งนัก ลุกขึ้นทันที สั่งให้ทหารห้าร้อยคนขึ้นไปปลูกโรงพิธีบนเขาล่าปีศาจ

¹ Ló Guān-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:205.

² เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 522.

³ Ló Guān-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:353.

ไทย : จิวอี้ไค่หังคังนั้นก็มีความยินดี คังซงเบ้งเอายาทิพย์มาทดลองให้โรคซึ่งเป็นไข้
นั้นก็หาย จึงลุกขึ้นค่านับซงเบ้ง แล้วสั่งให้ทหารไปปลุกโรงพิธี¹

ความเปรียบที่เพิ่มเข้ามาในฉบับไทยเป็นการเปรียบเทียบสภาวะจิตใจของ
ตัวละครที่มีความยินดีว่าเหมือนกับไค่เอายาทิพย์มาทำให้ ทำให้โรคนั้นหาย ทิพย์ หมายถึง
เป็นของเทวดา เช่น อาหารทิพย์, คิวี่เศษอย่างเทวดา เช่น คาทิพย์ หูทิพย์, คิวี่เศษ
เหนือปกคิธรรมคา เช่น เนื้อทิพย์² คังนั้นคำว่า "ยาทิพย์" ในที่นี้จึงหมายถึงยาที่เป็น
ของดีของวิเศษเหนือปกคิธรรมคา ยาทิพย์จึงเป็นยาที่สามารถรักษาโรคให้หายได้ทุก
โรค และถ้าหากไค่นำยาทิพย์นี้มารักษาให้แก่คนไข้ คนไข้ก็หายจากไข้ทันที หรือใน
ภาษาไทยใช้ว่า "หายเป็นปลิดทิ้ง"

4.6.9 เปรียบเทียบว่าเหมือนฝันว่าไค่ขึ้นสวรรค์ กังตอนที่พรรณาสภาวะ
จิตใจของเล่าปี่เมื่อเล่าปี่สามารถขี่ม้าข้ามแม่น้ำไค่

จีน : 玄德躍過溪西 = 顧望東岸。蔡瑁已引軍趕到溪邊。³

แปล : เห็นเต็ก (เล่าปี่) กระโจนข้ามลำน้ำจากฝั่งตะวันตกไปยังฝั่งตะวันออก พอถึง
ข้ามอกก็นำทหารรีบมาถึงริมฝั่งน้ำนั้น

ไทย : พอสิ้นคำลงม้านั้นก็รีบโผนไปไค่ประมาณหกวาเจ็ดวา พอถึงน้ำต้นเล่าปี่ก็ขี่ม้า
ขึ้นคลั่งไค่มีความยินดีเป็นอันมาก อุปมาเหมือนฝันว่าไค่ขึ้นสวรรค์ พอแลเห็น
ข้ามอกคุมทหารมาถึงริมฝั่งฟากข้างโน้น⁴

ความเปรียบที่เพิ่มเข้ามาในฉบับไทยเป็นการเปรียบเทียบสภาวะจิตใจของ
ตัวละครที่มีความยินดีเหมือนฝันว่าไค่ขึ้นสวรรค์ สวรรค์ หมายถึง โลกของเทวดา,
เมืองฟ้า⁵ สวรรค์ยังเป็นเป็นที่ที่ทุกคนอยากไปอยู่ แม้เพียงไค่ฝันว่าไค่ขึ้นสวรรค์ก็มีความยินดี

¹ เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., 965.

² พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2525, หน้า 396.

³ Ló Guān-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:279.

⁴ เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 727.

⁵ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2525, หน้า 781.

ผู้แปลจึงนำมาเปรียบเทียบเกี่ยวกับสภาวะจิตใจของตัวละคร

4.6.10 เปรียบเทียบว่าเหมือนเขียนรูปนกยูง แล้วเอาหมึกมาทาให้คำ
ถึงตอนที่เตียวเลี้ยวพูดกับตั้งโต๊ะ

จิ้น : 妾身已事貴人，今忽欲下賜家奴，妾寧可死不辱！¹

แปล : ข้าพเจ้าเป็นภรรยาท่านแล้ว แต่มาบัดนี้ท่านจะยกข้าพเจ้าให้เป็นภรรยาคนอื่น
 ข้าพเจ้ายอมตายเสียดีกว่าจะได้ไม่ต้องอับยศ

ไทย : ข้าพเจ้าก็เหมือนมารดาธิปไตย ท่านจะยกข้าพเจ้าให้เป็นภรรยาธิปไตยบุตรท่าน
 ข้าพเจ้าไม่ยอม อุปมาเหมือนท่านเขียนรูปนกยูง แล้วเอาหมึกมาทาให้คำเสีย
ไปฉะนี้ ข้าพเจ้าได้ความอับยศนัก ซึ่งจะครองชีวิตอยู่ดูหน้าคนสืบไปนั้นไม่ได้²

ความเปรียบเทียบที่เพิ่มเข้ามาในฉบับไทยเป็นการเปรียบเทียบการกระทำที่ไม่สมควร และไม่ถูกต้อง เหมือนกับการเขียนรูปนกยูงแล้วเอาหมึกมาทาให้คำเสียสีไป
 นกยูง เป็นนกขนาดใหญ่ชนิดหนึ่ง ขนงามเป็นสีเลื่อม ขนหางเป็นแวว³ การเขียน
 รูปนกยูงนั้นเป็นการเขียนรูปภาพที่สวยงาม และถ้าหากนำหมึกมาทารูปให้คำ รูปก็จะต้อง
 เสียไป ซึ่งนับว่าเป็นการกระทำที่ไม่สมควรและไม่ถูกต้อง การที่จะยกภรรยาอัน
 ของตนให้กับบุตรนั้นเป็นการกระทำที่ไม่สมควร จึงได้นำความ 2 ความมาเปรียบเทียบ
 กัน

4.6.11 เปรียบเทียบว่าเหมือนกับจะนับดาวในท้องฟ้า แลหยิ่งพระมหาสมุทร
อันลึกได้ ถึงตอนที่จิวยี่พูดกับโลซก

จิ้น : 瑜駭然曰：『此人有奪天地造化之法，鬼神不測之術！若留此人，乃東吳禍根也。』⁴

¹ Ló Guān-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:65.

² เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 159.

³ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2525, หน้า 661.

⁴ Ló Guān-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:390.

แปล : จิวอี้ตระหนกตกใจแล้วพูดว่า คนคนนี้มีอำนาจเปลี่ยนแปลงฟ้าดิน มีกลวิธีที่หังเทพและปีศาจก็คะเนไม่ถึง ถ้าปล่อยคนคนนี้ไว้ ก็จะเป็นอันตรายต่อเมือง กังตั้งเป็นแน่แท้

ไทย : จิวอี้ก็มีความยินดีแล้วว่าแก่โลซกว่า อันสติปัญญาของเบ้งรัฐำราเรียกลมในอากาศหาผู้เสมอมิได้ อุปมาคงจะนับดาวในท้องฟ้าแลหยิ่งพระมหาสมุทรอันลึกได้ ครั้นเอาขงเบ้งไว้สับไปภายหลังหน้า เมืองกังตั้งก็จะเป็นอันตราย¹

ความเปรียบเทียบที่เพิ่มเข้ามาในฉบับไทยเป็นการ เปรียบเทียบความเฉลียวฉลาดของตัวละครว่าเหมือนกับจะนับดาวในท้องฟ้า และหยิ่งมหาสมุทรอันลึกได้ ดาวที่มีอยู่ในท้องฟ้ามีมากมายเหลือที่จะนับให้ถ้วนได้ ทั้งนี้เพราะมีจำนวนมากมาย และระยะทางก็อยู่ไกลจากโลกของเรา ดังนั้นหากจะนับให้ได้ถ้วนหรือได้จำนวนที่แน่นอนก็เป็นการยากลำบาก ส่วนมหาสมุทรก็เป็นห้วงน้ำที่กว้างใหญ่ไพศาล และยังเป็นห้วงน้ำที่มีความลึกมากหากจะวัดระดับความลึกก็เป็นการยากลำบาก ทั้งการนับดาวในท้องฟ้าและการหยิ่งหรือวัดมหาสมุทรล้วนเป็นสิ่งที่ทำได้ยากลำบาก แต่ผู้แปลต้องการจะเปรียบเทียบความเฉลียวฉลาดของตัวละคร จึงได้เปรียบเทียบความเฉลียวฉลาดของตัวละครว่าสามารถจะนับดาวในท้องฟ้าและหยิ่งมหาสมุทรได้

4.6.12 เปรียบเทียบว่าเหมือนอยู่ในกำมือ และเหมือนจะเอาเสื้อมาปูลงนั่งโดยง่าย ดังตอนที่เตียวเจียวพูดกับขงเบ้ง

จีน : 昭曰：『近聞劉豫州三顧先生於草廬之中，幸得先生，以為如魚得水，思欲席捲荆襄，今一旦以屬曹操未審是何主見？』²

แปล : เตียวเจียวพูดว่า "เมื่อไม่นานมานี้ได้ยินว่าเล่าปี่เพียรไปเชิญท่าน ณ ที่บ้านพักถึงสามครั้ง ได้ตัวท่านมาก็มีความยินดีตั้งปลาได้น้ำ มีใจคิดการจะเข้าครอบครองเมืองเกงจิว แต่บัดนี้กลับไปตกอยู่แก่โจโฉ ท่านมีความคิดอ่านประการใด"

¹ เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1... , หน้า 968.

² Ló Guān-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:342.

ไทย : เดียวเจียวจึงว่า ข้าพเจ้าไค้ยินเขาถือว่าเล่ามีอุทสาห์ทำความเพียรไปเชิญท่านถึงสามครั้งจึงไค้ตัวท่านมา เล่ามีมีความยินดีคังปลาไค้หน้า มีใจกำเริบคิดการใหญ่หลวงหมายจะทำการเอาเมืองเกงจิ๋ว เห็นจะไค้เป็นมั่นคง คังอยู่ในกำมือ เหมือนจะเอาเสื้อมาปูลงนั่งไค้โดยง่าย เป็นใจเมืองเกงจิ๋วจึงกลับไค้ไปไค้แก่โจโฉ ท่านคิดอ่านประการไค้¹

ความเปรียบที่เพิ่มเข้ามาในฉบับไทยเป็นการ เปรียบเทียบการกระทำที่คิดว่า จะทำไค้ได้อย่างแน่นอนและง่ายคาย เหมือนกับอยู่ในกำมือ และเหมือนจะเอาเสื้อมาปูลงนั่งไค้โดยง่าย ความเปรียบที่ว่าเหมือนกับอยู่ในกำมือ เป็นการเปรียบเทียบการกระทำที่คิดว่า จะทำไค้ได้อย่างแน่นอน อยู่ในกำมือ เข้าใจว่ามาจากสำนวนลูกไก่ในมือ เป็นสำนวนที่ใช้อยู่โดยทั่วไป มีความหมายว่าอยู่ในอำนาจ อยู่ในบังคับ อยู่ในกรอบที่อาจจะทำอย่างไรก็ไค้ตามใจชอบ ความเปรียบที่ว่าเหมือนจะเอาเสื้อมาปูลงนั่งไค้โดยง่ายก็เป็น การเปรียบเทียบการกระทำที่สามารถทำไค้โดยง่าย การนำเสื้อมาปูเพื่อไค้ไว้ นั่งนั้นเป็น กิริยาที่สามารถทำไค้โดยง่าย

4.6.13 เปรียบเทียบว่าเหมือนตอนปลาเข้าไซ คังตอนที่กัวเต๋าศูคกับอ้วนถ่า

จีน : 郭圖謂袁譚曰：『曹操以女許婚，恐非真意。今又封賞呂曠、呂翔，帶去軍中，此乃牢籠河北人心，後必終為我禍。主公可刻將軍印二顆，暗使人送與二呂令作內應。』²

แปล : กัวเต๋าศูคกับอ้วนถ่าว่า "ซึ่งโจโฉจะยกบุตรสาวให้เป็นภรรยาท่านนั้น เกรงว่าจะไม่จริงใจ บัดนี้โจโฉไค้ให้ตำแหน่งแค่ลิกองลิเซียง แล้วเอาตัวไปไว้ในกองทัพค้วย อันเป็นการเอาใจประชาชนชาวเหอเป่ย์ ในที่สุดก็จะเป็นเหตุให้เราไค้รับความเคือคร้อน ท่านจงให้ทำตราสำหรับที่นายทหารสองดวง แล้วลอบให้คนเอาไปให้ลิกองลิเซียงเพื่อให้เป็นไส้ศึก"

¹ เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 2, หน้า 869.

² Ló Guàn-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:260.

ไทย : กวีเค้าจึงว่าแก้วนถั่วว่า ซึ่งโจโจจะยกบุตรให้เป็นภรรยาท่านนั้น ข้าพเจ้า
เห็นไม่เหมือนปากว่า บัดนี้ตั้งให้ลิกองลิเซียงเป็นนายทหาร แล้วเอาไวโซ้ย
เห็นว่าโจโจแกล้งคิดอ่านยกย่องไวให้เป็นใจทำการควย ซึ่งโจโจทำทั้งนี้อุปมา
เหมือนตอนปลาเข้าไซ ถ้าท่านเชื่อฟังโจโจแล้วข้าพเจ้าเห็นตัวท่านแลหัวเมือง
ฝ่ายเหนือจะมีอันตรายต่าง ๆ ด้ยความคิดโจโจเป็นมั่นคง ขอให้ท่านทำตรา
สำหรับที่นายทหารสองดวงให้คนไขเอาไปให้ลิกองลิเซียง¹

ความเปรียบเทียบที่เพิ่มเข้ามาในฉบับไทยเป็นการ เปรียบเทียบการกระทำของตัว
ละครที่คิดจะหลอกล่อข้าศึกให้หลงกลอุบายของตน เหมือนกับตอนปลาเข้าไซ ไซ เป็น
เครื่องสานสำหรับดักปลา² เป็นเครื่องมือจับปลาของไทยที่รู้จักกันทั่วไป การตอนปลา
เข้าไซ เป็นการกระทำที่ต้องการให้เหยื่อของตนเข้าไปอยู่ในกับดักที่ได้วางเอาไว้
ความเปรียบเทียบนี้เป็นความเปรียบเทียบที่ผู้แปลเพิ่มเข้ามาในเรื่องเพื่อให้ได้ภาพชัดเจน และเข้า
ใจเนื้อเรื่องได้ง่ายยิ่งขึ้น และเนื้อหาของความเปรียบเทียบก็ได้กล่าวถึง "ไซ" ซึ่งเป็น
เครื่องมือจับปลาของไทย

4.6.14 เปรียบเทียบว่าเหมือนไฟไหม้ป่า คังตอนที่องลงพุกกับซงเบ้ง

จีน : 今我大魏帶甲百萬，良將千員。諒麋草之螢光，
怎及天心之浩月。³

แปล : บัดนี้เราฝ่ายขูย ยกทหารเลวร้อยหมื่น ทหารเอกนับพัน พิศเคราะห์ดูแสงหิ่งห้อย
บนหญ้าเน่า หรือจะแข่งกับดวงจันทร์ที่มีแสงส่องสว่างกลางท้องฟ้าได้

ไทย : บัดนี้พระเจ้าโจยอยมีรับสั่งให้เราคุมทหารเอกพันหนึ่ง ทหารเลวยี่สิบหมื่นยก
ออกมาเหมือนเพลิงไหม้ป่า พิศเคราะห์ดูกองทัพท่านเหมือนหิ่งห้อยคิดปลายหญ้า
ถ้าจะรบพุ่งกัน เขาก็เห็นจะเป็นอันตรายยับเยินไปข้างเดียว⁴

¹ เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 670.

² พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2525, หน้า 287.

³ Ló Guān-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 2:751.

⁴ เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 2..., หน้า 684.

ความเปรียบที่เพิ่มเข้ามาในฉบับไทย เป็นการเปรียบเทียบจำนวนทหารที่ยกมาอย่างมากมายเหมือนเพลิงไหม้ป่า เพลิงไหม้ป่าหรือไฟไหม้ป่า เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในป่าและเมื่อเกิดขึ้นแล้วก็จะเกิดขึ้นในเวลาอันรวดเร็ว และบริเวณที่เกิดนั้นจะกินบริเวณกว้าง จึงได้นำทหารที่มีจำนวนมากและยกทัพมาอย่างรวดเร็วไปเปรียบเทียบกับไฟไหม้ป่า

4.6.15 เปรียบเทียบว่าเหมือนหักไฟห้วงลม คังตอนที่ลกซุนพุดกับทหาร

จีน : 孫曰：『諸公不知兵法，備乃世之烏雄，更多智謀，其兵始集；法度精專，今守之久矣，不得我便。』¹

แปล : ลกซุนพุดว่า "ท่านไม่รู้ในการศึก : เล่าปี่เป็นวีรบุรุษของโลก มากด้วยสติปัญญา เมื่อแรกยกทัพมามีกำลังมากมาย บัดนี้พวกมันคอยที่อยู่นาน คิดว่าคงไม่ได้รับกับเรา

ไทย : ลกซุนจึงว่า คนทั้งปวงไม่รู้ในการศึก พระเจ้าเล่าปี่มีความคิดมากแล้ว กำลังศึกยกหนักหักมา จะเข้ารับหน้าเหมือนหักไฟห้วงลมจะได้หรือ บัดนี้เหลือคแล้วจึงยกถอยไป ฝ่ายทหารทั้งปวงก็จะเดินเลอไว้ใจว่ามาครั้งไรไม่ได้รับ²

ความเปรียบที่เพิ่มเข้ามาในฉบับไทย เป็นการ เปรียบเทียบการที่จะเข้ารับกับข้าศึก ในขณะที่ข้าศึกมีกำลังใจอีกเต็มเต็มที่ว่าเหมือนกับหักไฟห้วงลม หักไฟห้วงลม เป็นสำนวนในภาษาไทย มีความหมายว่า พุดหรือทำการชักชวนเพื่อจะระงับเรื่อง หรือโทษที่กำลังเกิดขึ้นย่อมไม่สำเร็จ ส่วนนี้เอาไฟที่ติดลุกในขณะที่ลมพัดกล้ำมาเปรียบไฟที่ลุกขณะลมพัดกล้ำจึคยอมดับไม่ได้³

4.6.16 เปรียบเทียบว่าเหมือนกับเอาทองไปรู้อีลา คังตอนที่เตียวเหยียนพุดกับซุนเซ็ก

¹Ló Guàn-zhōng, Sān-quó yǎn-yì, 2:667-668.

²เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 2..., หน้า 529-530.

³กาญจนาคพันธ์ (นามแฝง), สำนวนไทย เล่ม 2..., หน้า 454.

จีน : 張統諫曰：『夫主將乃三軍之所繫命，不宜輕敵小寇。願將軍自重。』¹

แปล : เดียวเขียนทัศนทานว่า "ตัวท่านเป็นชีวิตของทั้งสามทัพ ไม่ควรจะไปรบกับไอโจรชั้นต่ำ ควรคำนึงถึงความสำคัญของท่านเองบ้าง

ไทย : เดียวเขียนที่ปรึกษาจึงว่าทหารที่มีฝีมือก็มีอยู่ ซึ่งท่านจะไปรบกับเอียมอื่นนั้น ประคองเอาทองไปรูคูิดา²

ความเปรียบที่เพิ่มเข้ามาในฉบับไทยเป็นการ เปรียบเทียบการกระทำที่ไม่สมควรของตัวละครเหมือนกับเอาทองไปรูคูิดา ในภาษาไทยมีส่วนว่า "ทองรูกระเบื้อง" ผู้เขียนเข้าใจว่าส่วน ทองรูคูิดา คงคัดแปลงมาจาก "ทองรูกระเบื้อง" ส่วน "ทองรูกระเบื้อง" เป็นส่วนหมายถึงลักษณะที่ไม่คู่ควร เช่น คนมีฐานะหรือยศศักดิ์สูงปะทะกับคนชั้นต่ำ หรือคนดีมีว่สมกับคนเลว³ ซึ่งเป็นการแสดงถึงความไม่เหมาะสม และคู่ควร

4.6.17 เปรียบเทียบว่าเหมือนกับเอาหิมเสนไปแลกเกลือ คังตอนที่เล่าปี่พุกกับจูอี

จีน : 今四面如圍鐵桶，賊乞降不得，必然死戰。萬人一心，尚不可當，況城中有數萬死命之人乎？不若撤去東南，獨攻西北。⁴

แปล : ตอนนี่เราล้อมไว้⁴ ค้านคังถึงเหล็ก อันพวกโจรเมื่อไม่ยอมสวามิภักดิ์ ก็คงจะตองสู้ตาย คนเป็นหมื่นรวมเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันแล้ว ย่อมมีกำลังมากจนต้านไม่ไหว คนในเมืองที่รอความตายนั้นมีหลายหมื่นคนมิใช่หรือ ยกทหารค้านตะวันออกเฉียงใต้ออกเสียแล้วไปตีทางตะวันตกเฉียงเหนือแต่ค้านเดียวจะตีกว่า

¹ Ló Guàn-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:124.

² เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 162.

³ กาญจนาคพันธ์ (นามแฝง), สำนวนไทย เล่ม 1..., หน้า 475.

⁴ Ló Guàn-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:12.

ไทย : แลซึ่งเราล้อมเมืองไว้นี้ก็รอบทั้งสี่ด้าน เมืองจวนจะเสียอยู่แล้ว อันพวกโจร ก็เป็นชายชาติทหาร อุปมาเหมือนสุนัขจวนตรอก ไทจะนิ่งให้ทหารเราจับโดยง่ายคงจะรบเป็นสามารด ทหารเราก็จะเสียบ้าง พวกโจรก็จักเสียบ้างเหมือนเอาพิมเสนไปแลกเกลือ ขอให้ยกทหารค้ำตะวันออกเสีย เปิดให้พวกโจรยกออกไป¹

ความเปรียบที่เพิ่มเข้ามาในฉบับไทย เป็นการเปรียบเทียบการต่อสู้ที่คงเสียกำลังไพร่พลไป แม้ว่าจะทำลายพวกข้าศึกได้บ้างเหมือนกับเอาพิมเสนไปแลกเกลือ ในภาษาไทยมีส่วนว่า พิมเสนแลกเกลือ เข้าใจว่าส่วนในตัวอย่างข้างต้นคงคิดแปลงมาจาก พิมเสนแลกเกลือ ส่วนพิมเสนแลกเกลือ มีความหมายว่า ลดตัวลงไปทำอะไร ที่สิ่งต่ำกว่า ฐานะต่างกัน ไม่คู่ควรกัน เป็นการไม่สมควร² พิมเสน เป็นชื่อเครื่องยาอย่างหนึ่ง ได้จากการบูรที่หุงกับเครื่องยาอื่น ๆ เป็นเกล็ดสีขาว³ และมีราคา ส่วนเกลือเป็นวัตถุที่มีรสเค็ม ใช้ประกอบอาหาร โดยทั่วไปได้มาจากน้ำทะเล⁴ โดยทั่วไปเกลือเป็นของไม่มีราคาเพราะเป็นของหาง่าย ในเมื่อของสองสิ่งมีคุณค่าและราคาต่างกัน หากนำแลกเปลี่ยนกันก็จะดูเป็นการไม่เหมาะสมนัก

4.6.18 เปรียบเทียบว่าเหมือนกับชิงสุกก่อนห่าม ดังตอนที่จูล่งพบกับชงเบ้ง

จีน : 主公新定江、漢、枕度未安，雲安敢以一婦人而廢主公之大事？⁵

แปล : นายข้าพเจ้าเพิ่งจะตั้งเมืองขึ้นใหม่ ยังนอนตาไม่หลับลงเป็นปกติ ไฉนข้าพเจ้า จูล่งจะบังอาจให้ผู้หญิงคนหนึ่งมาทำลายงานอันใหญ่หลวงของนายข้าพเจ้าเล่า

¹ เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 23.

² กาญจนาคพันธ์ (นามแฝง), สำนวนไทย เล่ม 2..., หน้า 62.

³ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2525, หน้า 586.

⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 111.

⁵ Ló Guàn-zhōng, Sān-guó yǎn-yì, 1:417.

ไทย : ประการหนึ่งเล่าปี่นายข้าพเจ้าคิดอ่านทำการทั้งปวงหวังจะทำบุรุษรุ่งแผ่นดิน ก็ยังไม่สำเร็จก่อน เล่าปี่นั้นก็ยังไม่ยอมตายไม่หลบลึงเป็นปกติ ซึ่งข้าพเจ้าจะมามี ภรรยาฉันไม่ควร เหมือนหนึ่งซึ่งสุกกอนห้าม คนทั้งปวงก็จะครหาจินทาได้¹

ความเปรียบเทียบที่เพิ่มเข้ามาในฉบับไทย เป็นการเปรียบเทียบการกระทำที่ไม่สมควรจะกระทำเหมือนกับซึ่งสุกกอนห้าม ซึ่งสุกกอนห้าม เป็นสำนวนในภาษาไทย หมายถึง การคว่นหาสิ่งที่ยังไม่สมควรแก่วัย หรือยังไม่ถึงเวลา² สำนวนนี้น่าจะธรรมชาติ ของผลไม้มาเปรียบเทียบ คือ ผลไม้ที่นั้นต้องผ่านสภาพ "ห้าม" เสียก่อนจึงจะสุก เช่น มะม่วงห้ามจะมีรสอมเปรี้ยวอมหวาน ต่อเมื่อสุกได้ที่แล้วจะหวานสนิท การซึ่งสุกกอนห้าม เป็นการผิดธรรมชาติไป จึงได้นำมาเปรียบกับการคว่นหาสิ่งที่ไม่สมควรแก่วัยหรือเวลา

ความเปรียบเทียบที่เพิ่มเข้ามาในฉบับไทย มีการนำไปเปรียบเทียบกับสิ่งของ พืช สัตว์ คน ธรรมชาติ และสถานการณ์ ความเปรียบเทียบที่เพิ่มเข้ามาในฉบับไทย อาจสรุป ได้ว่ามีลักษณะดังนี้ คือ

1. เป็นความเปรียบเทียบที่มีเนื้อหาที่ทำให้ผู้อ่านมองเห็นภาพและทำให้เข้าใจ เนื้อเรื่องได้ง่ายยิ่งขึ้น เช่น เปรียบเทียบว่าคลื่นในท้องทะเลราบเรียบเหมือนหน้ากลอง (ดูข้อ 4.1.2.2 หน้า 122)

2. เป็นความเปรียบเทียบที่มีใช้ในภาษาไทยอยู่แล้ว และผู้แปลได้เพิ่มเข้าไปใน เรื่องตอนที่เนื้อความเข้ากับเปรียบเทียบนั้นได้พอดี เช่น เปรียบเทียบตัวละครที่มีอายุ มากเหมือนกับไม้ไผ่ดั่ง (ดูข้อ 4.2.2.1 หน้า 128)

¹เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สามก๊ก เล่ม 1..., หน้า 1026

²พจนานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2525, หน้า 287.